

Participativni arhiv lokalne zajednice: Topoteka Općine Starigrad

Karlović, Dajana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:184574>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru
Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti

Dajana Karlović

**Participativni arhiv lokalne zajednice: Topoteka
Općine Starigrad**

Diplomski rad

Zadar, 2017.

Sveučilište u Zadru
Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti

Participativni arhiv lokalne zajednice: Topoteka Općine
Starigrad
Diplomski rad

Studentica:
Dajana Karlović

Mentorica:
doc.dr.sc. Marijana Tomić

Zadar, 2017.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Dajana Karlović**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Participativni arhiv lokalne zajednice: Topoteka Općine Starigrad** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 23. listopada 2017.

Sažetak

Svrha ovog rada je istražiti može li lokalna zajednica sudjelovati u izgradnji participativnog arhiva te na koje načine se ostvaruje suradnja zajednice, arhiva i drugih baštinskih ustanova. Cilj istraživanja je omogućiti uvid u i dobiti pristup ka kulturnoj baštini određene zajednice, digitalizirati objekte baštine te uspostaviti online arhiv i istražiti mogućnosti njegove izgradnje u smislu pronalaska najprikladnijeg način prikupljanja gradiva. Za studiju slučaja odabrana je Općina Starigrad te arhivski online sustav Topotheque koji se proizveo unutar ICARUS (International Centre for Archival Research) zajednice. Na primjeru studije slučaja istraženi su mogući načini prikupljanja gradiva uz sudjelovanje institucija, ustanova i udruga vezanih uz starigradsko područje, uspostavljena je Topoteka Starigrad te su izrađene smjernice za opis gradiva na platformi Topoteka. Smjernice su zamišljene kao pomoć zajednicama zainteresiranim za pokretanje vlastitog virtualnog arhiva. Znanstvena metoda korištena prilikom istraživanja je kvalitativna metoda – studija slučaja. Rezultat rada je pokrenut participativni arhiv Topoteka Starigrad s početnim korpusom od preko 220 digitaliziranih i objavljenih fotografija, uspješna komunikacija s glavnim administratorima međunarodnog sustava Topotheque po pitanju nadogradnje sustava u skladu s uočenim nedostacima te izrada smjernica za unošenje metapodataka prilikom opisa jedinica arhivskog gradiva kako bi, nakon početne uspostave sustava, Topoteku Starigrad dalje mogli nadopunjavati i održavati odabrani predstavnici lokalne zajednice.

Ključne riječi: Topoteka, participativni arhiv, digitalizacija, kulturna baština, crowdsourcing, Starigrad

SADRŽAJ

Uvod.....	1
TEORIJSKI DIO	3
1. Kulturna baština.....	3
1.1. Materijalna kulturna baština	3
1.1.1. Pokretna kulturna baština.....	4
1.1.2. Nepokretna kulturna baština.....	4
1.2. Nematerijalna (duhovna) kulturna baština	5
1.3. Zaključak.....	5
2. Očuvanje kulturne baštine	6
2.1. Digitalizacija.....	6
2.2. Kriteriji za odabir građe za digitalizaciju.....	8
3. Participativni arhivi – određenje pojma	10
3.1. Društvene mreže kao oblik stvaranja participativnih arhiva	12
3.2. Crowdsourcing.....	14
3.3. Aktivnosti u zajednici usmjerene na identifikaciju, prikupljanje i pohranu kulturne baštine.....	15
3.4. Zajednica kao prilika (Community as opportunity).....	17
3.5. Otvorena znanost i edukacija	17
4. Topoteka.....	20
ISTRAŽIVAČKI DIO.....	21
5. Svrha i cilj istraživanja	21
6. Metodologija – Studija slučaja	21
7. TOPOTEKA STARIGRAD	22
7.1. Uspostavljanje Topoteke – od ideje do realizacije	22
7.2. Uključivanje zajednice	23

7.3.	Odabir sadržaja	25
7.4.	Dodavanje i uređivanje sadržaja	26
7.5.	Unošenje metapodataka	27
	Naslov	28
	Navod mjesta + glavni objekti.....	29
	Tagovi, sporedni objekti.....	30
	Komentar	30
	Datum.....	31
	Locirano	33
	Snimak	35
	Kategorija	35
	Stvaratelj	36
	Vlasnik	36
	Copyright.....	37
	Izvor	37
	Bilješka.....	37
	Pitanje.....	37
	Brisanje	39
7.6.	Zaključne napomene	40
8.	Rezultati i rasprava	42
9.	Zaključak	44
10.	Literatura	48
	Summary	53
	Prilozi	54

Popis slika

Slika 1. Crowdsourcing primjer - Convert-a-card	15
Slika 2. 1. sastanak projekta Topoteka Starigrad.....	23
Slika 3. Učitavanje datoteke	27
Slika 4. Odabir objavljenih dokumenata za uređivanje	27
Slika 5. Pretraživanje prema vremenskom rasponu nastanka dokumenta	31
Slika 6. Odabran željeni vremenski raspon nastanka dokumenta	32
Slika 7. Unos datuma ili razdoblja nastanka dokumenta	32
Slika 8. Opcija pozicioniranja dokumenta – prvi korak.....	33
Slika 9. Opcija pozicioniranja dokumenta – drugi korak.....	33
Slika 10. Polje 'Snimak'.....	35
Slika 12. Odabir podkategorije dokumenta.....	35
Slika 13. Pretraživanje prema vrsti objekata	36
Slika 14. Odabir licence i prava preuzimanja.....	37
Slika 15. Ponuđene vrste licence	37
Slika 16. Pitanje topotekara vidljivo u javnom prikazu dokumenata	38
Slika 17. Prikaz odgovora korisnika u administrativnom sučelju	38
Slika 18. Mogućnost kontakta topotekara na naslovnoj stranici Topoteke Starigrad.....	39
Slika 19. Zamjena datoteke bez utjecaja na uneseni opis dokumenta	39
Slika 20. Arhiv dječjih radova iz Osnovne škole Starigrad – prije digitalizacije i objave na Topoteci Starigrad.....	42
Slika 21. Arhiv dječjih radova iz Osnovne škole Starigrad – nakon digitalizacije i objave na Topoteci Starigrad	43

Popis tablica

Tablica 1. Opcije označavanja lokacije dokumenta.....	34
---	----

Popis priloga

Prilog 1. Poziv na 1. sastanak projekta Topoteka Starigrad.....	54
Prilog 2. Popis sudionika prisutnih na 1. sastanku projekta Topoteka Starigrad	56
Prilog 3. Zapisnik s 1. sastanka projekta Topoteka Starigrad	57
Prilog 4. Promocija Topoteke Starigrad putem društvene mreže Facebook	59
Prilog 5. Smjernice za opis gradiva na platformi Topoteka.....	62

Uvod

"Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta."¹ Kulturna baština ostavština je prošlih naraštaja, a čuva se u sadašnjosti kako bi se mogla prenijeti sljedećim naraštajima. Tatjana Aparac-Jelušić kulturnu baštinu definirala je kao "proizvode ljudskoga uma koji tijekom vremena, prošlog i sadašnjega, nastaju na najrazličitijim nositeljima, a uključuju i digitalne medije".² Čine ju svi oni elementi koji su karakteristični ili važni za neko društvo, bilo materijalni ili nematerijalni. Nematerijalnu kulturnu baštinu čine običaji, jezici, pjesme, usmena predaja i svo ostalo duhovno stvaralaštvo. Materijalna baština može biti pokretna i nepokretna. U nepokretnu ubrajamo spomenike, zgrade, gradove i slično, a u pokretnu dokumente, fotografije, uporabne predmete, zbirke predmeta itd. Očuvanje kulturne baštine je od ključnog značaja za očuvanje identiteta neke zajednice ili društva.

U doba informacijske tehnologije jedan od najznačajnijih postupaka zaštite baštine i općenito građe baštinskih ustanova je digitalizacija. Digitalizacijom dokumenti i objekti postaju elektronički zapisi koji su dostupni većem broju korisnika istovremeno, pristupačniji i vidljiviji što utječe i na obrazovanje, samostalno učenje ili znanstveno istraživanje. Za arhive digitalizacija s ostalim Web 2.0 tehnologijama znači interakciju s privatnim imateljima gradiva koje zajedno sa ostalom arhivskom i registraturnom građom daje kompletnu sliku o društvu i njegovom razvoju. Povijest ne posjeduju povjesničari i arhivisti - povijest posjeduju svi članovi društva. Povjesničari i arhivisti posvećuju vrijeme i sredstva proučavajući povijest, kulturu, život određene zajednice ili društva. No, znači li to da se tumačenje i čuvanje povijesti mora prepustiti samo i isključivo stručnjacima? Možda se u prošlosti smatralo da je to ispravno, no danas uz razvoj komunikacije i općenito tehnologije otvaraju se nove mogućnosti koje bi mogle pokazati drukčije. Jedan znanstvenik nikad ne može zapisati baš sve ono što zna o nekoj temi, no veći broj ljudi može pojedinačnim doprinosima zapisati i puno više od toga. To je jedan od razloga nastanka arhiva zajednica. Zajednice su često kroz povijest bile zapostavljane, marginalizirane i osjećale su potrebu da se nekako istaknu i očuvaju svoj identitet.

¹ Ministarstvo kulture RH. Kulturna baština. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6> (2017-10-21)

² Aparac-Jelušić, Tatjana. Digitalna baština u nacionalnim programima. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/aparac_1997_2.htm (2017-10-21)

Prikupljanje i međusobno dijeljenje zajedničkog kulturnog nasljeđa pokazalo se kao djelotvoran način jačanja osjećaja pripadnosti i odgovornosti svakog pojedinca.

Arhivi zajednica također su razvojem tehnologija doživjele zaokret u načinu prikupljanja, objavljivanja i dijeljenja gradiva. Jedna od platforma koja omogućuje participativni online arhiv je Topoteka. Topotheque je informacijski sustav koji se razvija pod okriljem međunarodne udruge ICARUS (International Centre for Archival Research). Izradio ga je Alexander Schatek koji je u početku zamislio Topoteku kao privatni alat za indeksiranje, datiranje i lokalizaciju vlastitih dokumenata, no ubrzo je shvatio kakav potencijal ima za ostale korisnike i zajednice kao sigurno mjesto za čuvanje povijesne i kulturne baštine.

Topoteka Starigrad pokrenuta je u suradnji s Odjelom za informacijske znanosti, a u projekt su se uključili Općina Starigrad, Nacionalni park Paklenica, Osnovna škola Starigrad, KUD Podgorac, Turistička zajednica općine Starigrad Paklenica te administratori Facebook stranice "Stare slike i razglednice Starigrada i okolice". U kratkom roku prikupljen je značajan broj dokumenata koji su digitalizirani i objavljeni te javno vidljivi svim posjetiteljima web stranice <http://starigrad.topoteka.net> od 27. rujna 2017 godine.

TEORIJSKI DIO

1. Kulturna baština

Skup vrijednosti, vjerovanja, ponašanja, simbola i oblika naučenog ponašanja lokalne ili neke druge zajednice zajednice naziva se kultura. Kultura obuhvaća mnogo aspekata života, kako sadašnjih tako i prošlih. U kontekstu sadašnjih, kultura predstavlja način života koji društvo dijeli i koji je tipičan za određenu skupinu ljudi. Govoreći o kulturi u prošlom vremenu, mislimo na kulturnu baštinu, vrijednosti koje se prenose s generacije na generaciju kako bi se očuvale. Kulturna baština se dijeli na materijalnu i nematerijalnu te kao takva obuhvaća prirodna, povijesna i kulturna postignuća, običaje, ali i značajne spomenike, zgrade, instrumente, alate i slično. Kako bi se društvo moglo očuvati i razvijati u svijetu punom promjena, važno je zadržati sva bogatstva i vrijednosti i prenositi ih sljedećim generacijama jer je "kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta."³ Prema Antoloviću, „Iako baština može jedno vrijeme opstati bez baštinika, sigurno je da ju je bez aktivnosti baštinika nemoguće očuvati.“⁴ Takve nas izjave upućuju na potrebu za aktivnim sudjelovanjem u očuvanju kulturne baštine, ne samo osobnim aktivnostima, nego i organiziranim aktivnostima koje idu u smjeru aktiviranja zajednice da bi se senzibilizirala za pitanja potrebe za očuvanjem kulturne baštine i aktivno u tom očuvanju sudjelovala metodama i alatima koje nalazimo u informacijskim znanostima. Osim uobičajenih razloga propadanja poput starosti i istrošenosti, kulturnoj baštini prijete i mnogi drugi štetni čimbenici kao što su zagađenja zraka, ratovi, terorizam, promjena klime, elementarne nepogode i slično, stoga je odgovornost svakog pojedinca sudjelovati u njenom očuvanju.

1.1. Materijalna kulturna baština

U Parizu je od 17. listopada do 21. studenog održana Konvencija o zaštiti svjetske prirodne i kulturne baštine, na kojoj su definirane tri osnovne komponente materijalne baštine:

³ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Kulturna baština. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6> (20.10.2017.)

⁴ Antolović, Jadran. Očuvajmo kulturnu baštinu: vodič za pripremu i provedbu projekata očuvanja kulturnih dobara. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006. Str. 9.

- Spomenici: djela arhitekture, djela kiparstva i slikarstva, elementi ili strukture arheološke prirode, natpisi, špiljske nastambe i kombinacija značajki koje su od istaknutog značaja s povijesnog, umjetničkog ili znanstvenog stajališta
- Grupna zdanja: grupe odvojenih ili spojenih zgrada koje su zbog zvoje arhitekture ili jedinstvenosti od iznimnog značaja za povijest, umjetnost ili znanost
- Znamenita mjesta: djela čovjeka ili zajednička djela prirode i čovjeka te područja koja uključuju arheološke znamenitosti koje su od univerzalnog značaja sa povijesnog, estetskog, etnološkog ili antropološkog gledišta.⁵

1.1.1. Pokretna kulturna baština

Prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara⁶, u pokretna kulturna dobra ubraja se raznovrsna građa, od zbirki predmeta u baštinskim ustanovama (arhivima, knjižnicama, muzejima), drugim ustanovama i institucijama te kod privatnih imatelja, zatim stare i rijetke knjige, novac, dokumenti, uporabni predmeti, sredstva i ostali predmeti koji svjedoče o nekom razdoblju ili društvu, umjetnička djela i predmeti, popratna dokumentacija o kulturnim dobrima itd.

Jedan od najznačajnijih primjera kulturnog dobra u Hrvatskoj je Bašćanska ploča, strohrvatski spomenik koji govori o darovanju zemlje kralja Dmitra Zvonimira benediktinskom samostanu. Nastao je oko 1100. godine, a pisan je prijelaznim oblikom glagoljice. Bašćanska ploča je pronađena 1851. godine u crkvi sv. Lucije u Jurandvoru na otoku Krku, a čuva se u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

1.1.2. Nepokretna kulturna baština

Nepokretna kulturna dobra spadaju pod materijalnu, tj. opipljivu kulturnu baštinu. Nepokretna kulturna baština svjedoči o razini organizacije te utjecaju čovjeka na okolinu u smislu izgradnje i opreme naselja, mjesta i gradova. Nepokretna kulturna dobra uključuju građevine i građevine s okolišem, vrtove, parkove, gradove i mjesta, dvorce, utvrde te ostala područja važna u povijesnom ili etnološkom kontekstu, arheološka i podvodna nalazišta i sl.

⁵ Usp. UNESCO World Heritage Centre. Basic Texts of the 1972 World Heritage Convention. Pariz: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2005. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-562-4.pdf> (2017-10-20)

⁶ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69(1999), 151(2003), 157(2003), 87(2009), 88(2010), 61(2011), 25(2012), 136(2012). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html (2017-10-19)

Jedan od primjera nepokretne kulturne baštine je crkva sv. Nikole u Ninu. Crkva sv. Nikole datira između kraja 11. i početka 12. stoljeća, a jedini je sačuvani primjerak ranoromaničke arhitekture takvog oblika u Dalmaciji.⁷

1.2. Nematerijalna (duhovna) kulturna baština

Prema članku 9. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara⁸ nematerijalna kulturna dobra su oblici i pojave duhovnog stvaralaštva, spadaju u neopipljiva kulturna dobra, a prenose se usmenom predajom ili neki drugi način. U to se posebno ubrajaju jezici, dijalekti, govori i toponimika te usmena književnost, narodno stvaralaštvo (ples, igre, običaji i sl.) i ostala tradicionalna umijeća poput rukotvorina, vještina, umijeća i sl.

Primjer nematerijalnog kulturnog dobra u Hrvatskoj je klapsko pjevanje, tradicionalna vrsta vokalne glazbe porijeklom iz Dalmacije koja je pod zaštitom UNESCO-a.

1.3. Zaključak

Hrvatska je, iako mala zemlja, iznimno bogata kulturnom baštinom. Nepokretna kulturna dobra upisana na UNESCO-ovu listu svjetske baštine su: povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača, stari grad Dubrovnik, Nacionalni park Plitvička jezera, kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreča, povijesni grad Trogir, katedrala svetog Jakova u Šibeniku, Starogradsko polje na otoku Hvaru, stećci – srednjovjekovni nadgrobni spomenici, obrambeni sustav Zadra (bedemi) i šibenska utvrda sv. Nikole kao dvije od šest komponenti transnacionalnog serijskog kulturnog dobra „Venecijanski obrambeni sustav 16. i 17. stoljeća” te bukove šume u nacionalnim parkovima Sjeverni Velebit i Paklenica. Neka od nematerijalnih kulturnih dobara u Hrvatskoj pod zaštitom UNESCO-a su otkanje, klapsko pjevanje, bećarac, dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja, nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore, Sinjska alka, čipkarstvo, umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja, Procesija Za Križen na otoku Hvaru, Fešta svetog Vlaha, sveca zaštitnika Dubrovnika, godišnji proljetni ophod kraljice ili ljelje iz Gorjana, medicarski obrt na području sjeverne Hrvatske, mediteranska prehrana ekomuzej Batana u Rovinju...⁹

⁷ Turistička zajednica grada Nina. Dostupno na: <https://www.nin.hr/hr/kulturna-bastina/sv-nikola> (2017-10-24)

⁸ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Nav. dj.

⁹ Summer Croatia. Kultura i baština. Dostupno na: <http://croatia.hr/hr-HR/doziviljaji/kultura-i-bastina> (2017-10-19)

2. Očuvanje kulturne baštine

Osnutak i službeni početak djelovanja službe zaštite kulturne baštine seže u 1910. godinu, dan 20. mjeseca srpnja, kada je oformljeno 'Zemaljsko Povjerenstvo za očuvanje umjetnih i historičkih spomenika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji' u Zagrebu.¹⁰ Temeljni pravni akt o zaštiti kulturnih dobara u Hrvatskoj je *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*. Zakon definira tri vrste kulturnih dobara: pokretna, nepokretna i nematerijalna. Prema istom zakonu arhivsko dobro smatra se pokretnim kulturnim dobrom, bilo u cjelinama ili pojedinačnim zapisima. No, arhivsko dobro isto tako je i zgrada arhiva koja čuva sve te dokumente (nepokretno dobro), a arhivi isto tako čuvaju i nematerijalna dobra na način da čuvaju dokumente koji svjedoče o njima.¹¹ "Pojmu kulturne baštine imanentna je ideja skrbništva, što znači da kulturna dobra koja smo naslijedili od ranijih ljudskih naraštaja treba zaštititi i očuvati ne samo na korist trenutno živućeg ljudskog roda nego također na dobrobit budućih generacija."¹² Jedan od načina skrbi za kulturnu baštinu je njena digitalizacija koja u biti predstavlja izradu digitalnih kopija ili snimaka kulturnih dobara. Digitalizacijom se postiže bolja vidljivost objekata i dokumenata jer njihovom objavom na mreži ona postaje dio velikog digitalnog društva čime se omogućuje jednostavniji pristup baštini radi znanstvenih istraživanja, obrazovanja i općenito zainteresiranosti.

2.1. Digitalizacija

Najčešći razlozi iz kojih se ustanove odlučuju na proces digitalizacije svoje građe odnose se na povećanje dostupnosti građe svojim korisnicima, upotpunjavanje fonda i stvaranje novih usluga, zaštitu oštećene i stare građe na način da se smanjuje njihovo korištenje, stvaranje svojevrsne sigurnosne kopije vrijedne građe i slično. Prema Smjernicama za odabir građe za digitalizaciju nastalih u sklopu projekta "Hrvatska kulturna baština", razlozi za digitalizaciju su¹³:

¹⁰ Usp. Grković, Sanja. Fotografija u službi zaštite kulturne baštine. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2007. Dostupno na: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/dokumenti/fotografija_1-360_web.pdf (2017-10-18)

¹¹ Usp. Ivanović, Jozo. Priručnik iz arhivistike. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2010. Str. 284

¹² Šošić, Trpimir Mihael. Pojam kulturne baštine - međunarodnopravni pogled // Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu. Split: Pravni fakultet u Splitu, 2014. Str. 833.- 860. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/190718> (2017-10-17) 859-860

¹³ Usp. Nacionalni projekt "Hrvatska kulturna baština". Smjernice za odabir građe za digitalizaciju. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2007. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (2017-10-16)

- Digitalizacija radi zaštite izvornika

Iako zbog tehnološkog zastarijevanja i stalnih promjena u svijetu računalnih medija oslanjanje isključivo na digitalizaciju nije najsigurniji način dugotrajne zaštite, svakako će utjecati na očuvanost građe. Digitalizacijom se stvara digitalna preslika dokumenta koja se daje na korištenje, a korištenje tiskane građe se može ograničiti spremanjem građe u spremište i čuvanjem u kontroliranim uvjetima što utječe na njenu dugotrajnost. Da bi takav način zaštite bio u potpunosti efektivan, potrebno je stalno nadopunjavati popis prioriteta za digitalizaciju, provjeravati građu, pratiti nove tehnologije i preispitivati odluke.

- Digitalizacija radi poboljšanja dostupnosti građe

Digitalizacijom se stvara digitalna preslika dokumenta koja objavljivanjem na mreži ili jednostavnim kopiranjem na druga računala ili medije postaje dokument koji u isto vrijeme može koristiti više korisnika istovremeno. Poboljšanje dostupnosti građe direktno utječe na školski sustav i obrazovanje te znanstveno – istraživački rad.

- Digitalizacija radi stvaranja novih proizvoda i usluga

Digitalizirana građa je usluga koja može privući korisnike i povećati vidljivost ustanove. Osim toga, omogućuje povezivanje zbirki ili dijelova zbirki i njihovih metapodataka u samoj ustanovi i zbirki ostalih ustanova, povezivanje različitih vrsta digitalne građe u multimedijske zbirke ili virtualne izložbe, povezivanje formalnih i neformalnih publikacija, izrada novih publikacija u kojima ustanova postaje nakladnik (npr. CD-ROM-ovi) te razvoj novih usluga.

- Digitalizacija radi upotpunjavanja fonda i suradnje

Baštinske ustanove mogu razmjenjivati sa srodnim ustanovama digitalne preslike građe koja im je možda potrebna radi zahtjeva korisnika ili neke druge potrebe, a ne posjeduju originalne primjerke u svom fondu, zagubljeni su ili se iz nekog razloga ne mogu nabaviti. To je dobar način upotpunjavanja fonda, ali i izgradnje novih zbirki. U mnogim takvim slučajevima će taj digitalni (ili ispisani) primjerak biti jedini primjerak građe u knjižnici stoga se prema njemu treba odnositi kao prema originalu te primjenjivati sve potrebne mjere zaštite i autorskih prava.

- Digitalizacija na zahtjev

U digitalno doba, sve je više korisnika koji građu žele pregledavati u digitalnom obliku. Neki od razloga su lakša prenosivost, mogućnost korištenja alata suvremene tehnologije poput brzog pretraživanja teksta ili razmjene putem online komunikacijskih mreža s kolegama i slično. Digitalizacija omogućuje izradu preslika za korisnike, ustanove, nakladnike te komercijalne korisnike/namjene. I u ovom je slučaju važno voditi računa o autorskim pravima te zaštititi građe.

Proces digitalizacije započinje traženjem dozvole za izradu digitalne kopije. Nakon toga se izrađuje digitalna kopija u skladu s dogovorenim standardima za digitalizaciju i na dogovoren način digitalizacije (skeniranje, fotografiranje...). Nakon izrade digitalne kopije, pristupa se provjeri kvalitete snimka koji se upoređuje sa izvornikom i po potrebi se izvršavaju korekcije kao što su obrezivanje, uređivanje i sl. Zatim se pristupa procesu označavanja i identifikacije digitalnih kopija. Nakon što je kopija obrađena, identificirana i imenovana, spremna je za unošenje na sustav za pohranu.¹⁴

2.2. Kriteriji za odabir građe za digitalizaciju

Prilikom digitalizacije i izgradnje digitalnih zbirki mora se voditi računa o tome kako privući nove korisnike i zadržati stare, kako ih obrazovati za korištenje računalnim tehnologijama, ali i o tome kako na najbolji način iskoristiti računalo i medije koji su danas dostupni u sve većem broju budući da je proces digitalizacije još uvijek prilično skup i dugotrajan posao za čije je obavljanje potreban veći broj suradnika i stručnjaka. Iz istog razloga je važno promišljati o prioritetima građe za digitalizaciju. „S obzirom na veliku količinu građe koja čini hrvatsku kulturnu, povijesnu i znanstvenu baštinu, a čuva se u baštinskim ustanovama i privatnim zbirkama, njezina se digitalizacija mora temeljiti na odabiru i postupnoj izgradnji reprezentativne nacionalne digitalne zbirke.“¹⁵

Prema IFLA-inim Smjernicama za projekte digitalizacije, tri su osnovna kriterija za odabir građe koja ima prioritet pri digitalizaciji: sadržaj, potražnja i stanje. "Bez obzira na svrhu implementiranja projekta digitalizacije, selekcija izvornog materijala će uvijek u

¹⁴Usp. Lemić, Vlatka. Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika. Zagreb: Naklada Ljevak, 2016. Str. 234

¹⁵ Nacionalni projekt "Hrvatska kulturna baština". Nav. Dj.

manjoj ili većoj mjeri zavisiti od sadržaja"¹⁶ Za ustanovu koja se bavi digitalizacijom važno je znati opravdava li sadržaj odabrane građe sav napor, financije i sav ostali trošak koji u to ulaže. Svaka jedinica građe obuhvaćena digitalizacijom mora sadržavati određenu minimalnu količinu informacija koja je dostatna da bi privukla dovoljan broj planiranih ili potencijalnih korisnika. Tu se već dotiče i pitanje potražnje. Ako ustanova želi poboljšati pristup nekoj građi, veliku ulogu ima vjerojatnost koliko će se neka građa koristiti i tražiti u digitalnom obliku. Važno je potražiti mišljenja znanstvenika i istraživača te ostalih stručnjaka o građi koja im je potrebna, a isto tako i ispitati mišljenja lokalne zajednice koja je njihov primarni korisnik. Različite korisničke grupe mogu imati različita mišljenja i prohtjeve stoga se često osnivaju odbori sastavljeni od predstavnika raznih skupina kako bi iznjedrili najbolje rješenje. Treći vrlo važan kriterij je stanje građe. Stara, rijetka i oštećena građa nosi veći rizik od oštećenja, no za nju je često potreban dodatni trošak (konzervatorski stalci i sl.) pri digitalizaciji. Ustanove zato moraju dobro promišljati i vrednovati građu, odlučiti hoće li uložiti dodatna sredstva za očuvanje takvih jedinica građe ili će digitalizirati prvo zbirke koje su u boljem stanju. "Pri odabiru stare građe za digitalizaciju osnovni je kriterij njezina vrijednost koja se može razumjeti kao sadržajna vrijednost i formalna vrijednost."¹⁷ Izbor građe bi trebalo uravnotežiti tako da znanstvena i umjetničko-literarna djela budu podjednako zastupljena jer su obje vrste neizostavne prilikom raznih istraživanja i rekonstrukcije povijesti. Jedan od formalnih kriterija za odabir stare i rijetke građe je rijetkost i/ili jedinstvenost jedinice građe s tim da pojam jedinstvenost može biti problematičan s obzirom na to da je svako djelo unikat, ali nema potrebe niti je moguće digitalizirati sva djela. "Prioritet zato treba davati starim rukopisima, rijetkim primjercima knjiga (to nisu uvijek inkunabule!), djelima koja nisu objavljivana u ponovljenim izdanjima i sl."¹⁸ Osim toga, prioritet moraju biti i najugroženiji primjerci građe, a za digitalizaciju mogu biti zanimljivi i novinski isječci i druga efemerna građa poput letaka, plakata i slično radi njihovog sadržaja iz kojeg se mogu provesti razna istraživanja o povijesti, običajima, razvoju nekog društva i sl.

¹⁶ IFLA. Guidelines for digitization projects for collections and holdings in the public domain, particularly those held by libraries and archives. Dostupno na: <https://www.ifla.org/files/assets/preservation-and-conservation/publications/digitization-projects-guidelines.pdf> (2017-10-16)

¹⁷ Katić, Tinka. Digitalizacija stare građe. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 46, 3-4 (2003), str. 33-47. Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/5593/1/Katic.pdf> (2017-10-15)

¹⁸ Isto.

3. Participativni arhivi – određenje pojma

Participativni arhivi, poznati još kao arhivi vođeni zajednicom, DIY arhivi (do it yourself – uradi sam), opozicijski, participativni ili samostalni arhivi, sve su više u nastajanju diljem svijeta u fizičkom, digitalnom, ali i hibridnom obliku.¹⁹ Autorica doktorske disertacije 'Osobni arhivski fondovi' Melina Lučić te autor Markus Leideck koriste pojam 'sveobuhvatni arhiv' ili 'total archives' koji podrazumijeva strategiju upravljanja zapisima na način da se povijesni razvoj nekog područja ili zajednice cjelovito dokumentira.²⁰ 'Total archives' sintagma nastala je u Kanadi u 1970-ima kad je kanadska arhivistička zajednica osvijestila da se u arhive dijelom preuzimaju i osobni arhivski fondovi istaknutih pojedinaca, tj. fondovi koji se u pravnom smislu definiraju kao privatno arhivsko gradivo. Kanadski arhivisti tu su strategiju opravdali potrebom prikupljanja svih vrsta arhivskog gradiva kako bi se dokumentirao život i razvoj neke zajednice.²¹ Strategija obuhvaća sakupljanje širokog raspona gradiva, bez obzira na njegovu vrstu, tehničke karakteristike, provenijenciju ili nosač što uključuje raznovrsne oblike dokumentacije.²² Pojam sveobuhvatnog arhiva uveden je i u hrvatsku stručnu arhivsku terminologiju na 4. Kongresu hrvatskih arhivista u Opatiji 24. listopada 2013. "Sudionici kongresa u završnoj su raspravi zaključili da arhivska služba [...] u okviru hrvatske arhivske terminologije treba inaugurirati pojam sveobuhvatnog arhiva."²³ No, u ovom će se radu koristiti i pojam 'participativni arhiv' budući da se u kontekstu tematike rada i samog projekta Topoteka daje prednost aspektu sudjelovanja zajednice u stvaranju arhiva pred sveobuhvatnosti i raznolikosti gradiva.

U posljednja tri desetljeća i više, arhivi su doživjeli promjene u strukturi, sadržaju i načinu prikupljanja gradiva. Jedna od tih promjena manifestira se u arhivima zajednica koje nastaju iz želje za očuvanjem vlastite povijesti, iz otpora prema marginalizaciji ili

¹⁹ Usp. Gilliland, Anne J. *Conceptualizing 21st-century archives*. Chicago Ill.: Society of American Archivists, 2014. archives. Str. 19

²⁰ Usp. Zaričić, Radoslav. *Prikazi i recenzije // Arhivski vjesnik 56 (2013)*. Str. 399

²¹ Usp. Suljagić, Boris. *Četvrti kongres hrvatskih arhivista Arhivi i politika // Arhivski vjesnik 57 (2014)*, str. 396. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/205227> (2017-10-15)

²² Usp. Leideck, Markus. *Masovna podrška (crowdsourcing) u službi sveobuhvatnog arhiva na primjeru projekta Zajednica kao prilika. // Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske strukture / uredile Vesna Hodak, Alisa Martek, Renata Petrušić*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016.

²³ Suljagić, Boris. *Nav. dj.* Str. 401

straha od gubitka identiteta.²⁴ Arhivi zajednica i inicijative očuvanja baštine dolaze u različitim oblicima i teže dokumentaciji povijesti svih aspekata društva – povijesnih, etničkih, religijskih itd. Prikupljanjem, očuvanjem i pružanjem pristupa javnosti dokumentima, fotografijama, usmenoj predaji i drugim sadržajima koje jedna zajednica izlučuje, stvaraju neprocjenjiv doprinos očuvanju inkluzivne i raznolike nacionalne baštine.²⁵ Razlika između arhiva zajednice i ostalih arhiva je ta da arhivima zajednice upravlja neprofitna i nevladina organizacija koja je dio te zajednice.²⁶ Za zajednicu takvi arhivi mogu imati ulogu 'sigurnog mjesta' koje ona sama kontrolira i održava, mjesto gdje gradivo arhiva nije samo predmet istraživanja nego i dio osobne povijesti ili povijesti društva, udruge ili skupine kojoj pojedinac pripada, a koje nije izloženo vanjskim utjecajima i interesima.²⁷ Razlozi za uspostavljanje arhiva zajednice mogu varirati od pragmatičnih (dislociranost od baštinskih ustanova, nedostatak svijesti i zanimanja ostalih kulturnih institucija o važnosti povijesti zajednice) pa do političkih (želja za autonomijom, neslaganje s ideologijom ustanova itd.).²⁸

Anne J. Gilliland u svom djelu *Conceptualizing 21st-century archives* spominje pojam 'glokalizacija' ('glocalization') što bi bila kovanica spojena nastala spajanjem riječi globalizacija i lokalizacija. Sociolog Roland Robertson definirao je glokalizaciju kao istovremenu prisutnost tendencija univerzalnog i pojedinačnog.²⁹ Zajednice teže tome da stvore svoj unutrašnji identitet, infrastrukturu i povijest, ali da istovremeno budu vidljive na globalnoj razini. Arhivi zbog svog poslanja da služe javnosti moraju odgovoriti na takve zahtjeve i omogućiti zajednicama da istaknu svoje kulturno nasljeđe i očuvaju identitet, ali da istovremeno budu otvoreni za druge zajednice i da s njima mogu razmjenjivati sjećanja i informacije. Participativni arhivi oblik su rješenja za takav zahtjev jer sadrže gradivo koje zajednica posjeduje i želi podijeliti, a u isto vrijeme djeluju na široj razini od zajednice i svi koji žele samo dobiti uvid u gradivo ili na neki način doprinijeti imaju tu mogućnost.

²⁴ Usp. Flinn, Andrew. Archives and their communities : collecting histories, challenging heritage // Comma 1 (2008). Dostupno na: http://arts.brighton.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0006/68271/Chapter-2-Working-Papers-Journal-by-Andrew-Flinn-ISSN-20458304.pdf (2017-10-17) Str. 34

²⁵ Usp. Gilliland, Anne J.; Flinn, Andrew. Community archives : what are we really talking about? // Nexus, Confluence, and Difference: Community Archives meets Community Informatics: Prato CIRN Conference Oct 28-30 2013. Dostupno na: http://www.monash.edu/_data/assets/pdf_file/0007/920626/gilliland_flinn_keynote.pdf (2017-10-15) Str. 7

²⁶ Usp. Gilliland, Anne J.; Flinn, Andrew . Nav. dj. Str. 8

²⁷ Usp. Gilliland, Anne J.; Flinn, Andrew . Nav. dj. Str. 10

²⁸ Usp. Gilliland, Anne J.; Flinn, Andrew . Nav. dj. str. 11

²⁹ Usp. Gilliland, Anne J. Nav. dj. Str. 4

3.1. Društvene mreže kao oblik stvaranja participativnih arhiva

Razvojem Web 2.0 tehnologija dogodila se pozitivna, globalna i socijalna transformacija korisničkog utjecaja i aktivnosti na mreži. Takav utjecaj računalnih i informacijskih tehnologija Charles M. Dollar naziva tehnološkim imperativom.³⁰ Koncept dokumenta kao zapisanog, materijalnog nositelja informacije se mijenja i sad može biti i elektronički zapis kojem u isto vrijeme može pristupiti veliki broj korisnika. To je imalo utjecaj i na arhive te arhivska bogatstva jer više nisu bili pod utjecajem koncentriranog doprinosa ograničenog broja ljudi ili ustanova. Za arhive to znači okupljanje građe koja je sveobuhvatna, raznovrsnija i pod utjecajem je konstantnih promjena koje se događaju unutar zajednica. Na taj način podupiru tezu da su arhivi živi organizmi koji rastu i mijenjaju se paralelno s društvom. Samim time arhivi postaju bliži zajednici te je ona više zainteresirana za građu i sudjelovanje u nastanku i razvoju zbirke.

Društvene mreže alternativna su opcija izgradnji novih digitalnih arhiva iz više razloga: jednostavniji su za održavanje, služe kao platforma za prikupljanje, ali i komentiranje građe te na njima već postoje skupine zainteresirane za takav oblik suradnje. Problem s društvenim mrežama kao oblikom stvaranja participativnih arhiva je nedostatak arhivskih pomagala za pronalaženje i opis, stoga i dalje zahtijevaju stručne osobe kako bi kvalitetno opisale građu.³¹ Iz tog razloga uloga arhivista je i dalje autoritativna. Arhivist čini vezu između ustanove i ciljane zajednice te, osim opisa, ima zadaću održavanja arhivske građe, vrednovanja jedinica te odabira prikladne građe. Većina arhiva želi sudjelovati u partnerstvu sa drugim baštinskim ustanovama i ostalim tijelima i skupinama koje su zainteresirane za suradnju, no poučeni iskustvom često su jako oprezni i zadržavaju veliku dozu autonomnosti, neovisnosti i autoriteta prilikom donošenja odluka.³²

Arhivi neovisni o arhivskim ustanovama često nastaju u trenucima kad zajednica kao cjelina koja dijeli povijest, kulturu ili neki drugi aspekt života osjeti potrebu istaknuti svoje postojanje, kad osjeća da je potlačena ili zanemarena, kad smatra da ima vrijednost

³⁰ Usp. Dollar, Charles M. Arhivistika i informacijske tehnologije : utjecaj informacijske tehnologije na arhivsku teoriju i praksu. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 1999. Str. 73

³¹ Usp. Eveleigh, Alexandra. Welcoming the World: An Exploration of Participatory Archives // International Council on Archives. Australia: ICA Congress Brisbane, 2012. Dostupno na: <http://ica2012.ica.org/files/pdf/Full%20papers%20upload/ica12Final00128.pdf> (2017-10-14)

³² Usp. Flinn, Andrew; Stevens, Mary. "It is noh mistri, wi mekin histri". Telling Our Own Story: Independent and Community Archives in the United Kingdom, Challenging and Subverting the Mainstream // Community Archives: The Shaping of Memory / uredili Bastian, Jeannette A.; Bastian, Alexander Ben. London, Facet Publishing, 2009. Str. 6. Dostupno na: <https://goo.gl/dxx6KW> (2017-10-19)

koju je potrebno istaknuti i predstaviti široj javnosti. To su arhivi nastali suradnjom ustanova ili pojedinaca unutar zajednice koji doprinose doniranjem građe, dijeljenjem informacija o građi i općenito trudom da se za taj arhiv pročuje i zainteresira ostale članove zajednice na sudjelovanje. Andrew Flinn navodi nekoliko primjera takvih arhiva: 'The George Padmore Institute', 'The Institute of Race Relations' i 'The Black Cultural Archives'. Svim tim arhivima zajednička je neovisnost, održavanje resursa, otvorenost, težnja organiziranosti te kompromisima u suradnji sa drugim, formalnim baštinskim ustanovama i organizacijama.³³

Jedna od značajnijih društvenih mreža koja svojim oblikom i rasprostranjenošću podržava ideju participativnog arhiva je Facebook. Facebook je društvena mreža nastala 2004. godine, zamišljena kao platforma za socijalizaciju i u početku je bila namijenjena samo studentima Harvard Sveučilišta, no postala je najkorištenija i najpopularnija društvena mreža na svijetu te, među ostalim, moćan alat za izradu raznovrsnih digitalnih zbirki. 2015. godine Facebook je proslavio milijardu registriranih profila, a danas ima mjesečno 2.06 milijardi aktivnih korisnika.³⁴ Takve brojke dobar su temelj za stvaranje interesnih skupina koje zajedno posjeduju puno veće znanje, dokumente i ostalu građu od pojedinačnih osoba ili ustanova. Javnim dijeljenjem stvaraju se veliki i neprocjenjivi arhivi povijesti i kulture. No, isto tako, ponekad se javljaju i problemi s autorskim pravima. Onaj tko posjeduje neku fotografiju nije nužno njen stvaratelj i u većini slučajeva mora imati dozvolu autora za objavu. Isto tako, postavlja se pitanje koliko dugo Facebook 'čuva' objave i imaju li one neki 'rok trajanja'? Hoće li one jednog dana biti obrisane i zamijenjene nekim drugim sadržajem? Facebook ne daje nikakvu garanciju da neće, posebice uzme li se u obzir povijest brisanja stranica od strane Facebooka radi prijava, lažnih profila i sl., a isto tako administrator stranice u svakom trenutku može sam izbrisati stranicu i na taj način nepovratno uništiti sav prikupljeni materijal. Postavljanjem fotografije na kojoj se nalazi, primjerice, jedan školski razred, drugi korisnici će moći označiti (tagirati) osobe koje se nalaze na fotografiji, ali samo u slučaju da one imaju Facebook profil. Moguće je napraviti oznaku s imenom i u suprotnom slučaju, no takva se oznaka nigdje ne može pretražiti niti čini poveznicu s tom osobom. Takva se oznaka neće pojaviti nigdje na početnoj stranici prijatelja ili rodbine te osobe niti će korištenjem Facebook tražilice moći pronaći tu fotografiju. U takvim slučajevima je važno imati

³³ Usp. Flinn, Andrew; Stevens, Mary. Nav.dj. Str. 15

³⁴ Usp. Statista. Dostupno na: <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/> (2017-10-20)

kvalitetno osmišljena polja za opis gradiva kako bi ono bilo vidljivo i pretraživo svim korisnicima koje može zanimati i to prema više kriterija. U knjižnicama se često može vidjeti natpis 'Krivo uložena knjiga je izgubljena knjiga'. Isto se može primijeniti i na arhivsko gradivo u virtualnim bespućima te zaključiti da je krivo opisano gradivo, zagubljeno gradivo.

3.2. Crowdsourcing

Crowdsourcing, kako mu samo ime kaže (eng. crowd – gužva, gomila, source – izvor), naziv je koji označava model masovne podrške - suradnje većeg broja ljudi na nekom projektu. Pojam crowdsourcing skovali su Jeff Howe i Mark Robinson u izdanju Wired magazina iz lipnja 2006. definiravši ga kao novi poslovni model temeljen na web tehnologiji koji povezuje kreativna rješenja pojedinaca prikupljena javnim pozivom na predlaganje.³⁵ Urednik tog časopisa, Jeff Howe crowdsourcing je pojmovno odredio kao poslovni model u kojem funkcije kreiranja rješenja više ne obavljaju zaposlenici nego se daje većem i nedefiniranom krugu ljudi putem interneta.³⁶ Crowdsourcing je model rješavanja zadataka i problema u on-line okruženju koji je procvjetao tek u posljednjem desetljeću. "Iako se crowdsourcing načelno može provoditi i bez interneta, uglavnom se odnosi na dobivanje tih usluga s pomoću interneta. [...] U hrvatskome se katkad pojavljuje zamjena *nabava iz mnoštva*, ali značenju bolje odgovara naziv *masovna podrška* (rezultat) ili *dobivanje masovne podrške* (proces)."³⁷

Jedan od primjera crowdsourcinga koji je našao primjenu u knjižnici je projekt Convert-a-Card Britanske knjižnice putem crowdsourcing platforme LibCrowds. Projekt je posvećen konverziji tiskanih kartičnih kataloga u elektroničke zapise kako bi se omogućio otvoren pristup putem online kataloga koji uz pomoć javnosti već broji 57 milijuna zapisa. U prvoj fazi projekta fokus je na azijskim i afričkim zbirkama. Volonteru se prikaže fotografija katalognog listića te polja za opis (naslov, autor, godina te ISBN) koja on popunjava prema viđenom, a rezultat je da korisnici mogu pretraživati te zapise prema

³⁵ Usp. Brabham, Daren C. Crowdsourcing as a Model for Problem Solving : an Introduction and Cases // Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies 14, 75 (2008). Dostupno na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354856507084420> (2017-10-15)

³⁶ Usp. Crowdsourcing : why the power of the crowd is driving the future of business. Dostupno na: http://crowdsourcing.typepad.com/cs/2006/06/crowdsourcing_a.html (2017-10-21)

³⁷ Crowdsourcing // Bolje je Hrvatski. Dostupno na: <http://bolje.hr/rijec/crowdsourcing-gt-masovna-podrška/18/> (2017-10-19)

nekoliko kriterija. S obzirom na količinu zapisa, bez pomoći 'gomile' teško da bi osoblje uspjelo samo završiti takav projekt.

Slika 1. Crowdsourcing primjer - Convert-a-card

3.3. Aktivnosti u zajednici usmjerene na identifikaciju, prikupljanje i pohranu kulturne baštine

Treći članak Zakona o arhivskom gradivu i arhivima kaže da se "stvarateljima arhivskoga i registraturnoga gradiva smatraju pravne ili fizičke osobe čijim djelovanjem i radom ono nastaje", dok se imateljima "smatraju pravne i fizičke osobe koje su vlasnici ili posjednici gradiva, koje njime upravljaju ili ga drže s bilo kojega naslova."³⁸ Za rast arhivskih fondova i prikupljanje gradiva, važna je suradnja i komunikacija kako sa stvarateljima, tako i sa imateljima gradiva. Autorica doktorske disertacije na temu Osobni arhivski fondovi, Melina Lučić, smatra da je arhivsko gradivo privatnih stvaratelja, a posebice gradivo pojedinaca (a manjim dijelom i obitelji) vrlo važan izvor korištenja i istraživanja jer takvo gradivo najbolje opisuje društvenu ukupnost i raznolikost.³⁹ Privatni arhivski fondovi često prikazuju život pojedinca, malog čovjeka, u odnosu na društvene promjene i razvoj, njegovu prilagodbu i utjeca na druge ljude, a to se rijetko može iščitati iz arhiva javnih tijela i ustanova.

Kako bi se udruge, obitelji i ostale privatne osobe potaknulo na donacije ili objavu gradiva, potrebno je organizirati dane baštine i vlastite povijesti. Promocija takvih

³⁸ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima // Narodne novine 105(1997). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1617.html (2017-10-22)

³⁹ Usp. Babić, Silvija. Prikazi i recenzije // Arhivski vjesnik 58 (2015), str. 446. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/159015> (2017-10-12)

dogadjanja odvija se putem društvenih mreža, usmenom predajom, ali isto tako i letcima, plakatima, putem portala i zainteresiranih medija. Kvalitetna promidžba mora doprijeti do široke mreže imatelja gradiva koji su voljni podijeliti ga s zajednicom. Većina prikupljenog gradiva za arhive će biti nevažna, ali mora se uzeti u obzir da su samim prikupljanjem gradiva u svojim domovima imatelji napravili vlastito vrednovanje onog što posjeduju i izabrali ono što im se činilo najvrjednije i najkvalitetnije pa se može očekivati da će ipak dio prikupljenog materijala biti zanimljiv arhivističkoj zajednici.⁴⁰ Jedan od načina za prikupljanje arhivskog gradiva je i putem škola i djece. Škole mogu biti dobar posrednik u prikupljanju jer imaju sredstva i prilike zainteresirati djecu za kulturnu baštinu putem radionica i interaktivnih predavanja, približiti im važnost očuvanja baštine, a na taj način doprijeti i do roditelja ili djedova i baka koji možda čuvaju stvari iz mladosti ili od svojih predaka, a koji bi mogli imati određeno značenje za arhive.

Kako bi se imatelji arhivskog gradiva potaknuli na doniranje, važno je slijediti određena pravila prilikom komunikacije s njima. Pavičić, Alfirević i Aleksić u svojoj knjizi *Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti* predlažu korištenje nove koncepcije doniranja – "Newboldovih 5I". Vodeći se ovim principom doniranja potrebno je držati se sljedećih točaka:

- utjecaj → donator želi donirati u nešto opipljivo i vidljivo
- ideja → nove i drugačije ideje zanimljive su donatorima
- inovacija → donatori će dati prednost novim i zanimljivim iskoracima pred uvijek istim ili sličnim projektima, podržavaju napredne institucije
- uključenost → donatori će radije dati sredstva ukoliko su na neki način uključeni u projekt ili rad ustanove kojoj doniraju
- investicija → donacija se često vidi kao ulaganje u vlastiti ugled u društvu⁴¹

Osim suradnje s zajednicom u obliku donacije gradiva, suradnja se može odvijati i na više načina. Donacije također mogu biti u bilo kojem obliku koji omogućuje unaprjeđenje rada arhiva. "To se može odnositi na gotovo sve: od doniranja prostora, opreme (stolovi, stolice, računala) preko ustupanja medijskog prostora ili pak darivanja

⁴⁰Usp. Leideck, Markus. Nav. dj. Str. 73

⁴¹ Usp. Pavičić, Alfirević, Aleksić. *Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti*. Zagreb: Masmedia, 2006. Str. 263 prema Pavelin, Goran. Donatori kao ciljana skupina komunikacijskih aktivnosti arhiva. // *Medianali* (2014). Dostupno na: http://bib.irb.hr/datoteka/630781.arhiv_donatori.docx (2017-10-21) Str. 5-6

hrane, pića i slično za, primjerice, različite manifestacije i okupljanja koja arhiv može organizirati."⁴²

3.4. Zajednica kao prilika (Community as opportunity)

Zajednica kao prilika je ICARUS-ov projekt nastao u travnju 2015. godine suradnjom 17 institucija iz 12 europskih zemalja u cilju jačanja i promocije suradnje između arhiva i baštinskih ustanova na očuvanju zajedničkog kulturnog nasljeđa. Ideja Zajednice kao prilike leži u ostvarivanju potencijala koje sadrži šire društvo, proširenju znanja te izazivanja osjećaja odgovornosti i doprinosa svakog pojedinca.⁴³ Community as opportunity (poznat i kao CO:OP) je projekt koji promovira i podržava lokalne ili regionalne online repozitorije – topoteke, koje su zamišljene kao online portali ili virtualni arhivi koji trajno i javno dostupno čuvaju materijale (dokumente, fotografije, objekte) povijesti neke zajednice. Svaki član zajednice pozvan je podijeliti svoje znanje o već postavljenim dokumentima ili dodati nove ako ih posjeduje. Znanje pojedinca na taj način postaje javno dobro u službi zajednice.

3.5. Otvorena znanost i edukacija

Otvorena znanost je pojam koji može biti definiran kao praksa pružanja besplatnog i ponovljivog online pristupa znanstvenim informacijama. Općepoznato je da javno dijeljenje informacija i rezultata istraživanja dovodi do boljih i učinkovitijih istraživanja i znanosti općenito. Europska komisija iz tog razloga podržava otvoreni pristup na razini Europe i provodi pilot projekt *Horizon 2020 : the Open Research Data (ORD) pilot* koji financira objavljivanje članaka od kojih se zahtijeva da budu objavljeni u otvorenom pristupu, javno dostupni. Horizon 2020 je projekt koji podupire otvorenu znanost, uzimajući u obzir nužnost održavanja ravnoteže dostupnosti i zaštite znanstvenih informacija, komercijalizacije, poštivanja autorskog prava i privatnosti.⁴⁴ Cilj otvorene znanosti, a ujedno i omogućitelj je javna znanost (Citizen Science) koja obuhvaća više stupnjeva uključenosti građana: od promatranja istraživanja do samog sudjelovanja u obliku pružanja podataka, analiziranja rezultata i slično. Javna znanost uključuje građanstvo koje aktivno sudjeluje u stvaranju znanosti, primjerice putem crowdsourcinga

⁴² Pavelin, Goran. Nav. dj. Str. 4

⁴³ Usp. CO:OP : The creative archives' and users' network. Dostupno na: <https://coop.hypotheses.org/> (2017-10-20)

⁴⁴ Usp. European Commission : Open Science. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=home> (2017-10-18)

ili masovne podrške, uključuje zatim javnost koja bolje razumije znanost poznavajući postupke znanstvenog istraživanja te javnost koja surađuje i komunicira s znanstvenicima. Projekti javne znanosti odvijaju se na više razina.⁴⁵ Oni mogu biti⁴⁶:

- Potpomažući → projekti stvoreni od znanstvenika, javnost samo potpomaže pružajući podatke
- Kolaborativni → projekti stvoreni od znanstvenika, javnost potpomaže pružajući podatke, ali i utječe na dizajn projekta, analizira rezultate i raspačava pronalazke
- Zajednički stvoreni (co-created) → projekti stvoreni zajedničkim radom znanstvenika i javnosti, barem neki od članova javnosti direktno sudjeluju u svim procesima istraživanja
- Fakultetski (collegiate) → projekti koje pokreće javnost bez utjecaja stručnjaka
- Ugovorni → projekti koje provode stručnjaci na zahtjev javnosti

Istraživanje koje su proveli centri Helmholtz - Centre for Environmental Research – UFZ i German Centre for Integrative Biodiversity Research (iDiv) u listopadu i studenom 2016. pokazalo je da se projekti javne znanosti u Europi najčešće odvijaju na potpomažućoj razini, a zatim na kolaborativnoj.⁴⁷

Otvorena znanost ima dobrobiti za sve sudionike. Znanstvenici dobivaju veću vidljivost svojih radova, veći utjecaj i citiranost, a i veću dostupnost informacija drugih znanstvenika. Ustanove također postaju vidljivije po svojim znanstvenim aktivnostima te dobivaju promociju u znanstvenom i javnom svijetu. Za javnost otvorena znanost znači pristup znanstvenim informacijama, rezultatima znanstvenih istraživanja koja su financirana javnim novcem, smanjivanje jaza između bogatih i siromašnih zemalja u pristupu informacijama te potencijalno poboljšanje kvalitete života. Pristup najnovijim znanstvenim informacijama te mogućnost primjene znanstvenih otkrića imaju utjecaj na gospodarstvo, a znanost općenito dobiva ubrzan protok znanstvenih informacija i brži

⁴⁵ Usp. European Commission : Open Science Monitor. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=citizen§ion=monitor> (2017-10-18)

⁴⁶ Usp. Isto

⁴⁷ Usp. Isto

napredak prouzrokovan većim brojem znanstvenih radova i boljim pristupom znanstvenim informacijama.⁴⁸

Edukacija javnosti ključni je aspekt u ostvarivanju koncepta otvorene znanosti. Javnost mora biti upućena u prednosti i mogućnosti takve suradnje sa znanstvenicima i znanstvenim ustanovama jer u konačnici ona nosi dobrobit za zajednicu, ali i sve ostale sudionike. Javnost također mora imati vještine korištenja digitaliziranih sadržaja, vrednovati gradivo te znati ga koristiti kako bi maksimalno iskoristila potencijal koji joj se nudi. Radionice i interaktivna predavanja jedan su od oblika takvog obrazovanja javnosti. U radu s djecom radionice moraju biti prilagođene njihovim interesima, popunjene multimedijom i novim oblicima učenja, interaktivnim i zabavnim sadržajima. Važna je i promocija aktivnosti u kojima građanstvo sudjeluje u projektima zajedno sa znanstvenicima kako bi se došlo do onih pojedinaca koji žele aktivno djelovati i dati svoj doprinos za javno dobro. Doprinos svakog pojedinca u takvim je projektima od velikog značaja jer donosi rezultate, a rezultati potiču i ostale članove javnosti na djelovanje i time se zatvara krug koji edukacijom i promocijom započinje.

⁴⁸ Usp. Stojanovski, Jadranka. Otvorena znanost. (PPT Prezentacija. Facilitate Open Science Training for European Research – FOSTER, Zagreb, 10. prosinca 2014.). Dostupno na: <http://fulir.irb.hr/1633/> (2017-10-20)

4. Topoteka

U sklopu projekta CO:OP (Zajednica kao prilika – Community as opportunity) promoviraju se lokalni ili mikroregionalni georeferencirani online repozitoriji – topoteke.⁴⁹ Topoteke se usredotočuju ne samo na očuvanje povijesnog materijala koji se čuva u rukama privatnih imatelja gradiva, već i na dostupnost javnosti. To je web servis koji omogućuje pristup povijesnom materijalu, što znači davanje uvida, ali ne i korištenje čime se štite autorska prava. Topoteku je razvio Alexander Schatek prvenstveno kao alat za indeksiranje, datiranje i lokalizaciju vlastitih dokumenata. IT odjel njegove tvrtke realizirao je ideju u alat za koji je bilo jasno da će biti koristan i drugima, svima onima koji žele očuvati povijesni materijal.⁵⁰ Do danas postoji već preko 130 topoteka u 10 država. Preduvjet za održavanje topoteke je volja i često volonteri. Lokalni entuzijasti na taj način mogu aktivno sudjelovati u stvaranju digitalnih arhiva svoje zajednice. Glavno načelo topoteke je to da pristup povijesnom materijalu treba biti u otvorenom pristupu javnosti, a topotekar mora biti osoba pouzdana zajednici u smislu da nema materijalnog ili komercijalnog interesa. Iz tog razloga se održavanje topoteka često prepušta javnim ustanovama ili udrugama koje uživaju povjerenje zajednice.⁵¹

Topoteka je zajednički projekt između odgovarajuće operativne institucije (općine, udruge ili tvrtke) i ICARUS-a, pri čemu sudjelujući projektni partneri dijele odgovornosti i jednokratne troškove pri uspostavljanju topoteke. Kako bi se osigurala kontinuirana tehnička podrška i razvoj, kao i održavanje IT infrastrukture, partneri projekta ulažu financijski doprinos i na godišnjoj razini. Ti iznosi ovise o broju stanovnika (ukoliko je riječ o općini) ili o vrsti institucije (udruge ili tvrtke).⁵²

⁴⁹ Usp. Leideck, Markus. Nav. dj. Str. 71

⁵⁰ Usp. Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: <http://www.topothek.at/en/principle/> (2017-10-15)

⁵¹ Usp. Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: <http://www.topothek.at/en/who-are-the-stakeholders/> (2017-10-15)

⁵² Usp. Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: <http://www.topothek.at/en/how-much-does-a-topotheque-cost/> (2017-10-15)

ISTRAŽIVAČKI DIO

5. Svrha i cilj istraživanja

Svrha ovog rada je istražiti može li lokalna zajednica sudjelovati u izgradnji participativnog arhiva te na koje načine se ostvaruje suradnja zajednice, arhiva i drugih baštinskih ustanova. Cilj istraživanja je omogućiti uvid u i dobiti pristup ka kulturnoj baštini određene zajednice, digitalizirati objekte baštine te uspostaviti online arhiv i istražiti mogućnosti njegove izgradnje u smislu pronalaska najprikladnijeg način prikupljanja gradiva. Za studiju slučaja odabrana je Općina Starigrad te arhivski online sustav Topotheque koji se proizveo unutar ICARUS (International Centre for Archival Research) zajednice. Rezultat istraživanja su smjernice za opis gradiva na platformi Topoteka. Smjernice su zamišljene kao pomoć zajednicama zainteresiranim za pokretanje vlastitog virtualnog arhiva kako bi takve sustave mogli nadopunjavati i samostalno održavati predstavnici lokalne zajednice.

6. Metodologija – Studija slučaja

Istraživanje obuhvaća procese traženja pristupa gradivu, odabira i vrednovanja, digitalizacije te obrade gradiva, postavljanje digitaliziranog sadržaja na platformu Topoteka i opis te suradnju s lokalnom zajednicom.

Znanstvena metoda korištena u ovom radu je studija slučaja. Studija slučaja označava pismeni izvještaj nastao analizom određenog slučaja tijekom određenog razdoblja. To je tehnika koja je usredotočena na događaje unutar njihova društvenog konteksta, a zbog svoje longitudinalnosti prikladna je za kronološku analizu i praćenje neke pojave ili događaja. U procesima nastanka i održavanja Topoteke Starigrad, studija slučaja je relevantna za druge zajednice iz potrebe za edukacijom. Analiza tijeka nastanka i razvoja platforme može pomoći ili čak potaknuti druge zainteresirane zajednice na uspostavljanje vlastitog arhiva.

7. TOPOTEKA STARIGRAD

7.1. Uspostavljanje Topoteke – od ideje do realizacije

"Otkrivanjem naše povijesti i jezika dajemo pravedan obol svim onim generacijama koje su [...] posvetile i dale svoje živote za očuvanje našeg kulturnog identiteta, a što je najvažnije, ispravno usmjeravamo buduće generacije čije vrijeme tek dolazi."⁵³ Dijeljenjem i poučavanjem o svemu onome što čini povijest i kulturu jedne zajednice dajemo obol svima onima koji su u njenom stvaranju sudjelovali. Kad jedna zajednica ili narod tumači događanja i čimbenike iz prošlosti na isti način, to se zove kolektivno sjećanje i ono ima izuzetno važnu ulogu u očuvanju identiteta te zajednice i čini temelj kulturnog identiteta sljedećim generacijama pružajući im sigurno uporište za očuvanje vrijednosti. Dijeljenje znanja karakteristika je društva koje teži održanju, razvoju i poboljšanju svakog pojedinca unutar zajednice. Upravo iz tih razloga nastala je Topoteka – ICARUS-ova (International Centre for Archival Research) platforma za izradu mrežno dostupnih digitalnih zbirki kulturne i povijesne baštine pojedinih zajednica. Odjel za Informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru predvođen doc. dr. sc. Marijanom Tomić pokrenuo je Topoteku Starigrad – participativni društveni online arhiv općine Starigrad. Arhiv je pokrenut s idejom o suradnji lokalne zajednice, privatnih imatelja gradiva, Sveučilišta u Zadru, Osnovne Škole Starigrad i zadarskih baštinskih ustanova u kreiranju digitalnog arhiva općine Starigrad. Osim njih, ideju su s oduševljenjem prihvatili i Općina Starigrad, Nacionalni park Paklenica, Turistička zajednica grada Starigrada, KUD Podgorac te administratori Facebook stranice „Stare slike i razglednice Starigrada i okolice“. Općina Starigrad uvidjevši potencijal i vrijednost takvog projekta financirala je ICARUS-u troškove osnivanja Topoteke Starigrad. Na prvom sastanku "Topoteka Starigrad" 14. rujna u Vijećnici Općine Starigrad sudjelovali su Marijana Tomić (voditeljica projekta), Dajana Karlović (tajnica projekta i studentica), Laura Grzunov (studentica), Marta Ivanović (studentica), Božena Mršić (KUD Podgorac), Iva Lukić (OŠ Starigrad), Jadranka Marasović (OŠ Starigrad), Natalija Andačić (JU NP Paklenica), Gordan Lukač (JU NP Paklenica), Kristijan Fešte (administrator stranice Stare slike i razglednice Starigrada i okolice), Marin Čavić (Općina Starigrad), Anita Milovac (Općina Starigrad) te Marijana Milovac (TZO Starigrad).

⁵³ Projekt Velebit. Dostupno na: <http://projektvelebit.com/znacaj-kolektivnog-pamcenja/> (2017-10-15)

Slika 2. 1. sastanak projekta Topoteka Starigrad

Odjel za informacijske znanosti preuzeo je administriranje mrežne stranice prvu godinu trajanja projekta, a nakon toga će te poslove preuzeti Općina Starigrad ili netko drugi po dogovoru. Nakon plaćanja naknade ICARUS-u, prijave i uspostave Topoteke, bilo je potrebno unijeti sto jedinica građe kako bi Topoteka Starigrad postala vidljiva javnosti. Prvi uneseni dokumenti su bile fotografije preuzete s Facebook stranice "Stare slike i razglednice Starigrada i okolice" za koje je postojala dozvola za objavom, zatim digitalizirani dječji radovi s izložbi koje je jednom godišnje organizira Osnovna škola Starigrad na temu kuturne baštine te fotografije uporabnih predmeta iz Etno kuće Marasović koje je za digitalizaciju ustupio Nacionalni park Paklenica. Digitalizacijom i postavljanjem i više od potrebnog broja dokumenata, 27. rujna 2017. godine, Topoteka Starigrad postala je javno dostupan digitalni arhiv.

7.2. Uključivanje zajednice

U projekt Topoteka Starigrad uključio se nemali broj ustanova, udruga i pojedinaca koji su prepoznali potencijal suradnje s jednim takvim virtualnim arhivom. Njihova zajednica na

taj način povećava vidljivost, omogućava nadolazećim generacijama očuvanje kulturnog identiteta, dijeljenje znanja unutar zajednice, a samim time i njeno jačanje. U takvom zajedničkom djelovanju ogleda se projekt Zajednica kao prilika – suradnjom Topoteke Starigrad sa Odjelom za informacijske znanosti, Nacionalnim parkom Paklenica, Osnovnom školom Starigrad i ostalima navedenima, radi se na očuvanju svima njima zajedničkog kulturnog nasljeđa.

Prvi dio sadržaja postavljenog na Topoteku Starigrad preuzet je sa Facebook stranice "Stare slike i razglednice Starigrada i okolice" uz dozvolu administratora stranice Kristijana Fešte. Ravnateljica Osnovne škole Starigrad, Jadranka Marasović, također je iskazala volju za sudjelovanjem u projektu. Ponudila je mapu s dječjim radovima nastalim u povodu nekoliko izložbi posvećenih Starigradu, starigradskim običajima i ostaloj kulturnoj baštini tog kraja. Škola redovito provodi takve i slične aktivnosti koje djecu potiču na promišljanje o baštini i njenom očuvanju, a osim toga, tehnološki je dobro opremljena stoga će biti dobar temelj za daljnje radionice i predavanja kako bi se djecu, a preko djece i roditelje te ostale članove zajednice upoznalo s projektom i potaknulo na sudjelovanje. Natalija Andačić, ravnateljica Nacionalnog parka Paklenica, također je iskazala volju za sudjelovanjem u projektu. U Nacionalnom parku Paklenica postoji nekoliko kutija arhivskog gradiva koje će preuzeti Državni arhiv u Zadru, no zaposlenici NPP zajedno s predstavnicima Odjela za informacijske znanosti će prije toga odabrati gradivo koje ne podliježe autorskim pravima te digitalizirati i postaviti na Topoteku Starigrad. Osim toga, Nacionalni park skrbi o Etno kući Marasović gdje se nalazi veći broj predmeta kulturne baštine, većinom uporabne prirode, a koji su do trenutka pisanja ovog rada već digitalizirani, postavljeni na Topoteku Starigrad te opisani. KUD "Podgorac", odnosno njegova predstavnica Božena Mršić, iskazala je želju za doprinosom i suradnjom. Osim fotografija narodnih nošnji, CD-a s pjesmama te fotografija i dokumenata, za digitalizaciju će ustupiti i hemeroteku – zbirku isječaka novinskih članaka. Turistička zajednica Starigrad iskazala je zainteresiranost za projekt i suradnju u obliku ustupanja građe iz svojih arhiva, ali isto tako i pozivanjem sumještana na suradnju koristeći svoju bazu podataka. Takav oblik djelovanja vrlo je bitan i djelotvoran način promocije zbirke, ali i svih događanja vezanih uz Topoteku Starigrad. Na Topoteku Starigrad postavljena je i Matična knjiga krštenih iz Selina, pisana od 1766. do 1825. godine. Digitalizirana je te objavljena na temelju dopuštenja za digitalizaciju i objavu u sklopu projekta "Digitalizacija, bibliografska obrada i istraživanje tekstova zadarskog i šibenskog područja

iz razdoblja do kraja 19. st. pisanih glagoljicom, bosančicom i latinicom" koji se odvija na Odjelu za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru u suradnji sa Vestigia institutom za istraživanje rukopisa Sveučilišta u Grazu.

Daljnji koraci koji će se poduzeti u promociji arhiva među zajednicom su radionice i predavanja, prvenstveno kroz suradnju sa školom, ali također i sa Nacionalnim parkom Paklenica te Turističkom zajednicom. Predviđena su tri susreta sa djecom koji bi se trebali održati u narednih godinu dana. Prvi od susreta bi upoznao djecu sa pojmom kulturna baština kroz razgovor i slike kako bi se pobudio njihov interes. Drugi susret zamišljen je kao radionica na koju djeca donose od kuće, uz dozvolu članova obitelji, neki predmet kojeg oni smatraju kulturnim dobrom, nešto što predstavlja njihovu obitelj, zajednicu ili društvo te im se zatim kroz pojednostavljeni proces digitalizacije približava ideja o očuvanju baštine na takav način. Prva susreta uvertira su za treći koji je zamišljen kao dan posvećen baštini, 'Heritage day'. Prilika je to da se djeca i roditelji, ali i svi zainteresirani, kroz prigodan program (radionice, predavanja, izložbe, obilasci) upoznaju sa baštinom svog kraja te donesu sve one objekte koji će potom biti digitalizirani i objavljeni na Topoteci Starigrad. Djeca su te 'buduće generacije' koje se spominju u svim definicijama kulturne baštine, djeca će naslijediti ono što sadašnjost čuva i obogaćuje, a što je prošlost iznjedrila, stoga ih treba od malih nogu senzibilizirati za takve teme, pomoći im da uvide vrijednost i ljepotu kulturnog identiteta.

Voditeljica projekta, doc.dr.sc. Marijana Tomić, predstavila je projekt javnosti na konferenciji 3. Dani ICARUS-a u Hrvatskoj: Arhivi bez granica održanoj 16. - 18. ožujka 2017. u Vukovaru predavanjem pod nazivom "Topoteka Općine Starigrad: Suradnja lokalne zajednice, privatnih imatelja gradiva, Sveučilišta u Zadru, OŠ Starigrad i zadarskih baštinskih ustanova u kreiranju digitalnog arhiva općine Starigrad".⁵⁴ Zajednica je u tijek događanja i razvoja Topoteke Starigrad također upućena putem Facebook stranica 'Written heritage – Pisana baština' te 'Stare slike i razglednice Starigrada i okolice'.

7.3. Odabir sadržaja

Prilikom odabira sadržaja za digitalizaciju i objavu, potrebno je obratiti pozornost na nekoliko stvari. Jedno od bitnijih kriterija odabira gradiva je stanje autorskih prava. Osobe koje doniraju gradivo često nisu i stvaratelji, stoga se može dogoditi da doniraju gradivo za

⁵⁴ Program konferencije dostupan na:
http://www.mdc.hr/files/images/2017/GMV_Program_Vukovar_Final.pdf (2017-10-22)

koje nisu sigurni odakle im ili tko je autor. Topoteka Starigrad iz tog je razloga zamišljena kao arhiv koji preuzima gradivo koje nije obuhvaćeno autorskim pravom ili ima dozvolu za njegovu objavu. Za preuzimanje fotografija s Facebook stranice "Stare slike i razglednice Starigrada i okolice" dobiveno je dopuštenje od administratora stranice kojem prilikom slanja fotografija korisnici daju dozvolu za objavljivanje na internetu. Prioritet također ima građa koja se svojim sadržajem, povijesnom i materijalnom vrijednošću uklapa u ideju i poslanje Topoteke Starigrad te građa koja je oštećena, u lošem stanju ili na bilo koji drugi način fizički oštećena. Isto tako, važno je težiti tome da digitalizirana građa bude dugoročno zanimljiva korisnicima. Iz tog razloga sadržaj treba odabirati osoba koja dobro poznaje zajednicu i njene interese te u njoj aktivno sudjeluje. Osnovna škola Starigrad bitan je aspekt općine Starigrad, u njoj se obrazuju novi naraštaji koji će očuvati svoj identitet i kulturno nasljeđe, ali se s njim najprije moraju upoznati. Izložbe koje škola organizira začetak su takvog upoznavanja, učenici stječu znanje, ali i osjećaj pripadnosti zajednici kroz razne programe i radionice. Njihovi su radovi vezani za kulturnu baštinu upravo iz tog razloga bitni za zajednicu i to je ujedno razlog digitalizacije istih. Uporabni predmeti fotografirani u Etno kući Marasović svjedoče o prošlim vremenima i običajima. Odras su života kakav su živjeli preci današnjih stanovnika Starigrada i okolice.

7.4. Dodavanje i uređivanje sadržaja

Dodavanje sadržaja obavlja se u administrativnom sučelju. Da bi se pristupilo tom sučelju potrebno se prijaviti na korisnički račun koji ima dodijeljena administrativna prava uređivanja Topoteke. Nakon što je prijava obavljena, klikom na 'Admin' otvara se zaslona u kojem su prikazane prethodno učitane fotografije, a koje još nisu vidljive u javnom korisničkom sučelju. Na dnu tog administrativnog sučelja nalazi se polje predviđeno za učitavanje datoteka. Klikom na 'Add Files 500 mb' administrator odabire fotografije koje želi učitati te zatim klikom na 'Pokreni upload' pokreće prijenos odabranih datoteka na Topoteku.

Slika 3. Učitavanje datoteke

Administrator može pratiti tijek prijenosa fotografija te ima pregled veličina datoteka. Fotografija je nakon uploada spremna za unošenje metapodataka.

Za otvaranje objavljenih (vidljivih) fotografija u sučelju za uređivanje, potrebno je u javnom prikazu datoteke kliknuti na ikonu za postavke nakon čega se otvara sučelje u kojem je moguće odabrati datoteke za prikaz prema željenim kriterijima.

Zaustavi pretragu

vidljivo:	<input type="text" value="ne traži"/>	Upload od:	<input type="text" value="ne traži"/>	Snimak:	<input type="text" value="ne traži"/>	Stvaratelj:	<input type="text" value="ne traži"/>
ID:	<input type="text" value="ne traži"/>	Komentar:	<input type="text" value="ne traži"/>	Kategorija:	<input type="text" value="ne traži"/>	Izvor:	<input type="text" value="ne traži"/>
Naslov:	<input type="text" value="ne traži"/>	Datum od:	<input type="text" value="ne traži"/>	Medij:	<input type="text" value="ne traži"/>	Vlasnik:	<input type="text" value="ne traži"/>
Naziv datoteke:	<input type="text" value="ne traži"/>	Datum do:	<input type="text" value="ne traži"/>	Tekst medija:	<input type="text" value="ne traži"/>	Copyright:	<input type="text" value="ne traži"/>
Glavni objekti:	<input type="text" value="ne traži"/>	Datum Tekst:	<input type="text" value="ne traži"/>			Bilješka:	<input type="text" value="ne traži"/>
Sporadni objekti:	<input type="text" value="ne traži"/>	Lokacija:	<input type="text" value="ne traži"/>			Pitanje:	<input type="text" value="ne traži"/>

Slika 4. Odabir objavljenih dokumenata za uređivanje

7.5. Unošenje metapodataka

Unošenje elemenata opisa u Topoteku vrlo je važan proces tijekom izgradnje online arhiva. Pravilnim popunjavanjem elemenata omogućujemo vidljivost i pretraživost arhivskih jedinica. Prilikom postavljanja fotografije na Topoteku vidljiv je naziv dokumenta te se

svakoj fotografiji automatski dodjeljuje identifikacijski (ID) broj. Polja za opis dokumenta su:

- Naslov
- Navod mjesta + glavni objekti
- Tagovi – sporedni objekti
- Komentar
- Datum
- Locirano
- Snimak
- Kategorija
- Stvaratelj
- Vlasnik
- Copyright
- Izvor
- Bilješka
- Pitanje

Polja 'Naslov', 'Navod mjesta + glavni objekti', 'Datum', 'Stvaratelj' i 'Vlasnik' su obvezna polja te se omogućuje javno objavljivanje dokumenta tek nakon što su ta polja ispunjena.

Naslov

Svaka datoteka ima svoj naziv na računalu i taj naziv je vidljiv u polju 'Naziv datoteke'. No, taj naziv je vidljiv samo administratoru, stoga je potrebno dodati i naziv dokumenta koji će biti javno vidljiv. Element 'Naslov' treba sadržavati samo sažeto ime dokumenta, ostali elementi opisa poput npr. datuma ili stvaratelja se unose u zasebno polje. Prilikom oblikovanja naslova u Topoteci Starigrad, naslovi su oblikovani uzevši u obzir preporuku o imenovanju. Fotografije dječjih radova su imenovane prema nazivu izložbe na kojoj su bili izloženi, a predmeti iz Etno kuće Marasović imenovani su prema popisu uporabnih predmeta koje je dostavio Nacionalni park Paklenica.

Navod mjesta + glavni objekti

'Navod mjesta + glavni objekti' je element koji spada u obavezna polja. Prema priručniku Topotheque : Our history, our online archive, glavni objekti (tzv. tagovi) su kratki deskriptivni pojmovi koji naglašavaju važne aspekte i detalje o dokumentu koji se objavljuje.⁵⁵ Oni se mogu odnositi na:

- Prilike (događanje) → vjenčanje, sprovod, rođendansku zabavu itd.
- Lokacije → Zadarska ulica 19, groblje, kvart Voštarnica...
- Zgrade → crkva, dvorac, muzej...
- Osobe → dijete, vatrogasac, policajac, svećenik, Ana Anić, Marko Marković...
- Aktivnosti → vožnja bicikla, sadenje cvijeća, trčanje, slikanje...
- Objekte → autobus, svjetionik, sat, sjekira, telefon...
- Vegetaciju i životinje → mačka, pas, grožđe, pšenica...

Prilikom navođenja više glavnih objekata, razdvajaju se pomoću zareza, primjerice 'Etno kuća Marasović, Nacionalni park Paklenica'. Glavni se objekti uvijek pišu u jednini, a prilikom upisivanja više adresa u element mjesta, adrese se ne smiju kombinirati već se pišu odvojeno kao zasebni tagovi i također se odvajaju pomoću zareza, a preporuča se korištenje službenih naziva ulica. Prilikom označavanja osoba, upisuje se samo ime i prezime ukoliko je to moguće, bez ikakvih apozicija ili dodatnih informacija o objektu (npr. ispravno je samo Ana Anić umjesto profesorica Ana Anić). Isto tako, ako se radi o označavanju osoba na fotografiji gdje se nalazi više ljudi, primjerice kod razrednih fotografija, upisuje se također samo ime i prezime, bez informacije o tome u kojem se redu osoba nalazi ili slično.⁵⁶

U Topoteci Starigrad kao glavni objekt za fotografije dječjih radova stavljena je 'Osnovna škola Starigrad' te ime stvaratelja – djeteta koje je rad izradilo. Iako postoji polje opisa koje se odnosi na stvaratelja, ono nije pretraživo stoga je ime djeteta korišteno kao glavni objekt kako bi se pretraživanjem prema imenu djeteta pronašao njegov rad. Naime, pretraživanje je omogućeno samo prema elementima 'Naslov', 'Glavni objekti', 'Sporedni objekti' te 'Vlasnik'. Nedostatak opcije pretraživanja prema stvaratelju je prilikom označavanja stvorio problem budući da je preporuka da se stvaratelj upisuje isključivo u

⁵⁵ Usp. Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: https://starigrad.topothek.at/documentation/Handbuch_16-10-2017_ONLINE.pdf (2017-10-15)

⁵⁶ Usp. Isto

polje predviđeno za to. Informacija o stvaratelju nekog dokumenta je često vrlo bitna za korisnike, ali i samog autora, stoga je kontaktirana administracija platforme koja je nakon toga uvidjela u čemu je problem i obećala napraviti potrebne korake kako bi nadogradili sustav i ispravili propust.

Prilikom postavljanja fotografija alata i ostalih stvari iz Etno kuće Marasović, za glavne objekte postavljena je lokacija na kojoj su fotografije snimljene i gdje se ti alati nalaze – Etno kuća Marasović te Nacionalni park Paklenica.

Tagovi, sporedni objekti

Sporedni tagovi su značajke fotografije koji se ne mogu detaljno opisati.⁵⁷ Sve ono što je vidljivo na fotografiji se može staviti u sporedni tag. Ono što administratoru prilikom opisa fotografije može izgledati nebitno, nekome je možda upravo to zanimljivo ili potrebno. Uskraćivanjem opisa svih detalja vidljivih na slici moguće je nekome uskratiti pronalazak onog dokumenta ili fotografije koja ga zanima.

Prilikom izrade Topoteke Starigrad, sporedni tagovi su ostavljani prazni budući da je na fotografijama iz Etno kuće samo onaj predmet koji se nalazi i u naslovu fotografije, a dječji radovi su također jedinstvene cjeline koje se ne mogu opisati dodatnim, sporednim objektima.

Osim upisivanjem sporednih objekata u polje predviđeno za to, moguće je dodati tag otvaranjem slike klikom na ikonu s lijeve strane polja za opis te povlačenjem miša označiti dio fotografije koji se želi tagirati i upisati tag, a zatim klikom na 'CLOSE_STR' spremiti promjene. Uklanjanje tagova može se obaviti putem polja za opis gdje se samo željeni tag obriše, a također i klikom na fotografiju pokraj polja za opis te klikom na 'x' u gornjem desnom kutu oznake taga na fotografiji te potvrđivanjem da zaista želite ukloniti oznaku.

Komentar

Polje 'Komentar' namijenjeno je za upisivanje obrazložavajućeg teksta o dokumentu. Komentar je polje neograničenog upisa, što znači da je moguće unijeti neograničen broj znakova, ali radi preglednosti i boljeg snalaženja, bolje je držati se sažetog i jasnog opisa. Kako bi korisnici dobili samo najvažnije informacije, polje je predviđeno za unos samo

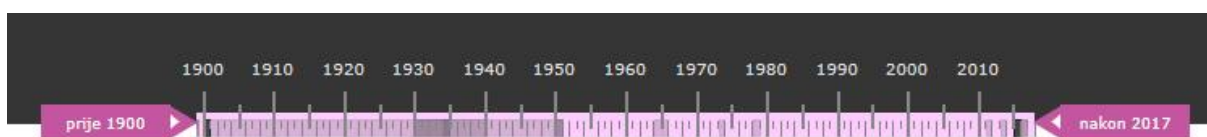
⁵⁷ Usp. Isto

onih važnijih aspekata dokumenata, bez unošenja detalja ili povezivanja sa srodnim temama. Polje komentara također je polje koje može poslužiti za međusobno povezivanje dokumenata. To je posebno korisno ukoliko su neke fotografije snimljene prilikom iste prigode ili iz bilo kojeg razloga postoji potreba za njihovim povezivanjem. To se, primjerice, može dogoditi kad se radi o fotografijama različitih mjesta, ali slikane tijekom istog izleta ili fotografije nekog školskog razreda slikane od više različitih osoba. Takva poveznica korisnike može uputiti na postojanje srodnih ili sličnih dokumenata do kojih možda ne bi došli standardnim pretraživanjem u slučaju da se tagovi razlikuju, da su drukčije imenovane ili slično. Povezivanje dokumenata vrši se na način da se u polje 'Komentar' umetne ID željenog dokumenta unutar vitičastih zagrada, primjerice {0216921}. Nakon što sustav zabilježi promjene, klikom na sliku u javnom dijelu Topoteke pojavit će se ID dokumenta u obliku hiperlinka. Kliko na taj hiperlink, otvara se povezana fotografija. Pored hiperlinka nalazi se još jedan link 'alle' (op.a. sve) koji korisnika odvodi na rezultate pretrage za sve dokumente koji u svom opisu sadrže navedeni ID, bez obzira u kojem se on polju nalazi.

Unutar Topoteke Starigrad, polje 'Komentar' korišteno je samo prilikom unosa fotografija iz Etno kuće Marasović. Kako bi se korisnicima što bolje dočarao izgled eksponata, to polje je iskorišteno kako bi se unio podatak o dimenzijama u centimetrima. Osim toga, zabilježen je i podatak o fotografu budući da taj podatak ne spada niti pod polje 'Stvaratelj' niti 'Vlasnik' jer se ta polja ne odnose na fotografiju objekta već na sam objekt. U konkretnom slučaju, stvaratelj je nepoznat (osim za jedan eksponat), a vlasnik je Nacionalni park Paklenica.

Datum

Polje 'Datum' odnosi se za određivanje datuma ili vremenskog perioda nastanka dokumenta. Korisnici prilikom pretraživanja mogu odrediti točan vremenski raspon koji ih zanima povlačenjem --- na vremenskoj crti ili upisivanjem vremenskog raspona u polje za pretraživanje unutar uglatih zagrada, primjerice '[1930-1960]'.

Slika 5. Pretraživanje prema vremenskom rasponu nastanka dokumenta

Slika 6. Odabran željeni vremenski raspon nastanka dokumenta

Polje 'Datum' sastoji se od tri potpolja: 'Od', 'Do' i 'Tekst'. Potpolja 'Od' i 'Tekst' su obavezna polja. Potpolje 'Od' označava točan datum stvaranja dokumenta ako potpolje 'Do' nije popunjeno. U suprotnom slučaju, potpolja 'Od' i 'Do' označavaju vremenski period u kojem je dokument vjerojatno stvoren i koriste se zajedno samo ako se prilikom unošenja ne raspolaže informacijom o točnom datumu nastanka dokumenta.

Slika 7. Unos datuma ili razdoblja nastanka dokumenta

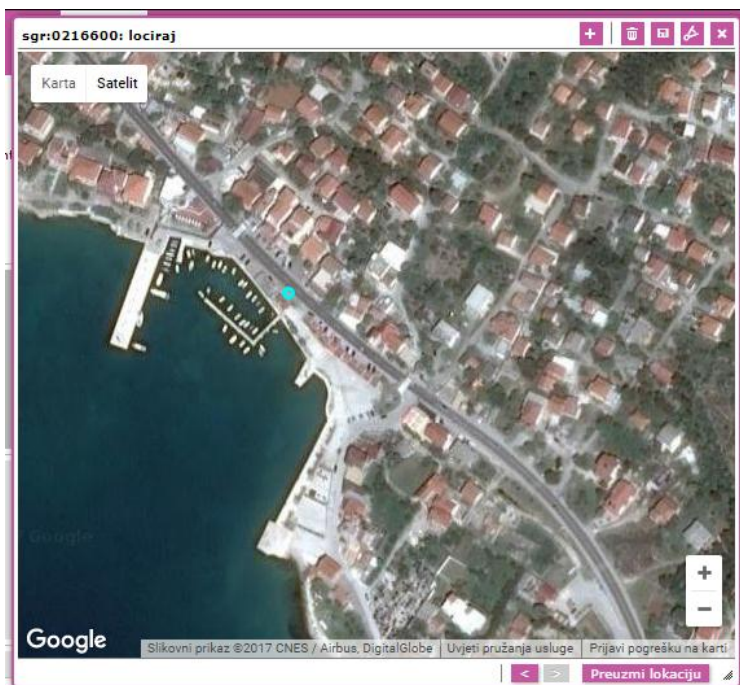
Unošenje datuma je moguće na dva načina: korištenjem grafičkog kalendara koji se otvori prilikom klika na polje 'Datum' ili ručnim unošenjem datuma u formatu 'dd.mm.gggg'. Potpolje 'Tekst' vidljivo je korisnicima u javnom pregledu dokumenata i treba se oblikovati na način da korisnici lako mogu iščitati godinu ili vremenski raspon nastanka dokumenta. Prema Priručniku, unošenje nekog vremenskog perioda u potpolje 'Tekst' rezultira popunjavanjem ostalih potpolja sukladno unešenim datumima.⁵⁸ Primjerice, ako se u potpolje 'Tekst' upiše 'During 1914', u potpolje 'Od' će se automatski upisati 01.01.1914, a u polje 'Do' 31.12.1914. No, u praksi to funkcionira samo ako se upiše na engleski, no ako upišemo 'Tijekom 1914', neće se dogoditi ništa. Upisivanjem samo '1914' potpolja se ispravno popune, ali u javnom prikazu to vizualno ne izgleda lijepo i može biti dvosmisleno pa je bolje ručno upisati datume ili naknadno doraditi potpolje 'Tekst'.

Prilikom unosa datuma u Topoteku Starigrad za dječje radove sa školskih izložbi, unešeni su datumi trajanja izložbi budući da ne postoje informacije o barem približnom datumu nastanka radova. Uvidom u kataloge izložbi, radovi su razvrstani prema izložbi na kojoj su bili izloženi, zatim su za svaku izložbu utvrđeni datumi koji su unešeni u opis. Podaci o datumima za eksponate iz Etno kuće Marasović odnose se na okvirni vremenski raspon u kojem su objekti bili u aktivnom korištenju, ali su neprecizni jer nema detaljnijih informacija o datumu stvaranja ili korištenja.

⁵⁸ Isto

Locirano

Topoteka je platforma koja omogućuje povezivanje objavljenih dokumenata sa lokacijom gdje se objekt nalazi, gdje je snimljen ili u kojem smjeru je

Slika 9. Opcija pozicioniranja dokumenta – drugi korak

kojem se locira željeno mjesto povlačenjem karte. Ona može biti prikazana kao standardna karta (prikaz ulica) ili kao pogled iz satelita (realističniji pogled). Pronalaskom određene lokacije, jednim klikom se točno mjesto označava i sprema klikom na 'Preuzmi lokaciju' u donjem desnom kutu prozora. Za višestruko pozicioniranje potrebno je kliknuti na ikonu '+' u gornjem desnom kutu te ponoviti korake za označavanje lokacije. Desno od ikone '+', nalazi se ikona za brisanje lokacije, ikona za povećavanje prozora, ikona za dupliciranje lokacije na kartu drugog dokumenta te 'x' za zatvaranje prozora. Na dnu se nalaze ikone za poništavanje i ponavljanje koraka (→ < >) te ikone + i – za povećavanje i smanjivanje karte. Druge opcije označavanja lokacije prikazane su u tablici ispod.

fotoapar

snimao i pod

kojim kutem. Ne

samo da takva

mogućnost

korisnicima omogućava pregled

trenutne lokacije nekog

dokumenta i usporedbu s

lokacijama sličnih dokumenata

već pruža priliku za praćenje

kako se neka lokacija, pogled ili

objekt mijenjaju s vremenom.⁵⁹

Klikom na 'nein' u polju

'Locirano' otvara se prozor u

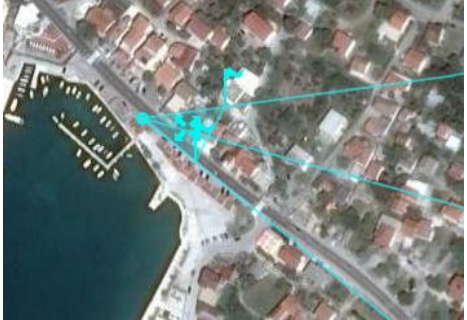
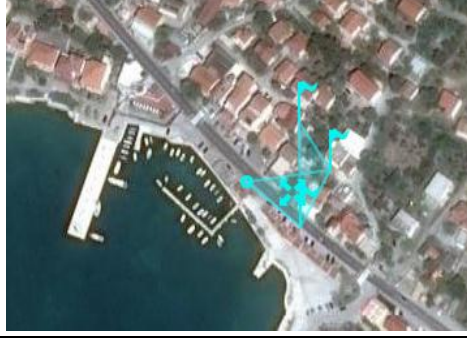

locirano

Slika 8. Opcija pozicioniranja dokumenta – prvi korak

⁵⁹ Usp. Isto

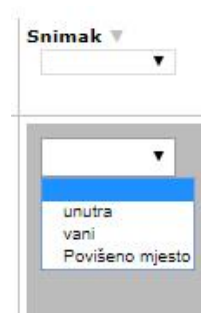
Tablica 1. Opcije označavanja lokacije dokumenta

<p>1 KLIK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lokacija fotografa ako nije poznat smjer u kojem je bio okrenut • Lokacija objekta • Najznačanija točka za određeni dokument 	
<p>2 KLIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Okvirna lokacija ako precizna lokacija nije poznata ➤ Dijametar kruga se može povećavati ili smanjivati 	
<p>3 KLIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Točna lokacija fotografa i smjer u kojem je fotoapararat okrenut te ugao snimanja fotografije ➤ Moguće je prilagođavati kut i centar fotografije 	
<p>4 KLIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ovaj korak je međukorak između 3 i 5 klikova • Nema određenu važnost i ne može biti spremljen ➤ Potrebno kliknuti još jednom kako bi postavili petu točku 	
<p>5 KLIKOVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Područje kreirano pomoću 5 klikova može se koristiti za označavanje zračnih fotografija ili planova područja • Prva točka – kružić – označava lokaciju dokumenta 	

Prilikom unošenja fotografija za Topoteku Starigrad, za slike iz Etno kuće Marasović postavljena je lokacija Etno kuće (samo lokacija jer nije poznat smjer fotografiranja za svaku fotografiju), a za slike dječjih radova lokacija nije postavljena jer ju nije moguće sa sigurnošću odrediti budući da su neki radovi nastali u Osnovnoj školi Starigrad, a neki u domovima djece.

Snimak

Polje 'Snimak' služi za definiranje vrste fotografije, ako se ona uklapa u jedno od ponuđenih odabira: 'unutra', 'vani' i 'povišeno mjesto'. Poželjno je to polje ispuniti jer je to strojnočitljivo polje na temelju kojeg se, među ostalim, radi statistika u Topoteci. Za postavljanje jednog odabira za više fotografija, potrebno je odabrati željenu kategoriju na izborniku ispod 'Snimak'.

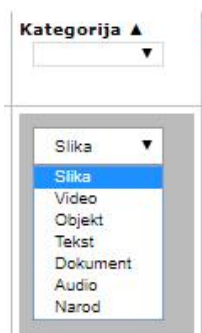

Slika 10. Polje 'Snimak'

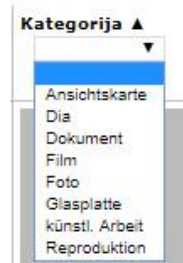
Sve fotografije u Topoteci Starigrad snimljene su u zatvorenom prostoru, tj. 'unutra'.

Kategorija

Polje 'Kategorija' služi za određivanje formata dokumenta. Mogući odabiri su: slika, video, objekt, tekst, dokument, audio i narod. Osim glavnog odabira, moguće je odabrati i neku od ovih opcija: razglednica, dia, dokument, film, fotografija, staklena ploča, kunstl. Arbeit, reprodukcija. Ispod izbornika postoji prazno polje za upisivanje, nije točno propisano čemu služi, ali može poslužiti kao mjesto za dodatno pojašnjavanje odabrane kategorije ili upisivanje neke koja nije navedena.

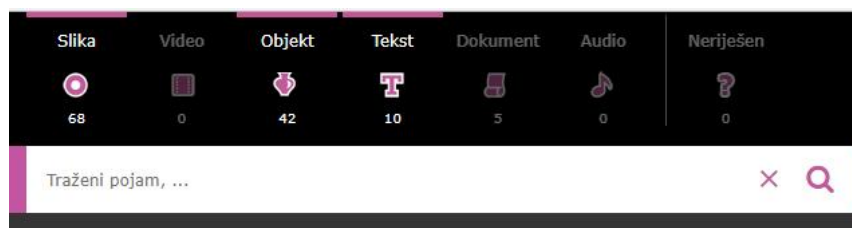

Slika 11. Odabir kategorije dokumenta

Slika 11. Odabir podkategorije dokumenta

Odabirom nekog od ovog polja, omogućuje se pretraživanje prema formatu objekta. U sučelju za pretraživanje korisnik može odabrati koje formate dokumenta želi vidjeti u rezultatima pretraživanja stoga pri opisu treba biti pažljiv kako bi objekt smjestili u ispravnu kategoriju.

Slika 12. Pretraživanje prema vrsti objekata

Stvaratelj

Polje 'Stvaratelj' obavezno je polje i bez njegovog ispunjavanja dokument se ne može javno objaviti. Ovisno o vrsti objekta/dokumenta, stvaratelj može biti fotograf, pisac, arhitekt, kipar, slikar, pjevač itd. Pojam 'stvaratelj' odnosi se na fizičku ili pravnu osobu koja je izradila objekt na fotografiji ili fotografiju ukoliko je ona sama predmet objave. U slučaju da stvaratelj nije poznat, potrebno je svejedno ispuniti polje, a u tom slučaju upisuje se 'nepoznat' ili nešto slično tome. Budući da u Topoteci nije omogućeno pretraživanje prema stvaratelju nego samo vlasniku, potrebno je ime stvaratelja upisati i u glavne objekte/tagove kako bi bio pretraživ. Predmet zanimanja korisnika može biti stvaratelj kao što može biti u primjeru Topoteke Starigrad prilikom pretraživanja dječjih radova. Velika je mogućnost da će roditelji ili prijatelji stvaratelja tih radova tražiti prema imenu djeteta, a ne prema nazivu izložbe, tagovima vezanim za školu ili mjesto te stoga takva mogućnost mora biti dostupna. Stoga je u Topoteci Starigrad ime djeteta stvaratelja rada stavljeno i u polje 'Stvaratelj', ali i u glavne objekte. Za fotografije eksponata iz Etno kuće Marasović, stvaratelj je nepoznat, osim u jednom slučaju kad se točno zna tko je izradio predmet.

Vlasnik

Polje 'Vlasnik' je još jedno od obveznih polja i bez njegovog ispunjavanja objekt se ne može javno prikazati, a odnosi se na osobu ili ustanovu koja trenutno posjeduje originalni dokument.⁶⁰ Prilikom upisivanja vlasnika koristi se puno ime ustanove ili osobe koja dokument posjeduje, po mogućnosti bez nadimaka, kratica ili nekih drugih naziva pod kojim je ustanova poznata.

U Topoteci Starigrad, vlasnik dječjih radova i kataloga izložbi je Osnovna škola Starigrad, a eksponate iz Etno Kuće Marasović posjeduje Nacionalni park Paklenica.

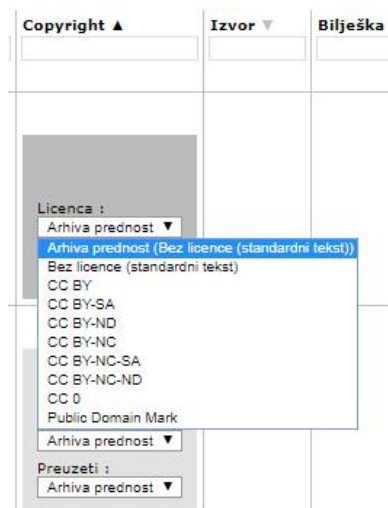
⁶⁰ Usp. Isto

Copyright

Polje 'Copyright' služi za definiranje ovlaštenja s kojima se datoteka objavljena. Administrator prilikom objave u potpolju 'Licenca' može odabrati razinu zaštite između nekoliko vrsta ponuđenih licenci. Osim toga, administrator u istom polju, ali u potpolju 'Preuzeti' može dozvoliti ili zabraniti download digitalnih datoteka korisnicima.

Slika 13. Odabir licence i prava preuzimanja

Slika 14. Ponuđene vrste licence

Nacionalni Park Paklenica drži sva licencna prava nad eksponatima objavljenim u Topoteci Starigrad.

Izvor

Polje 'Izvor' služi kao polje za pružanje informacije o tome od kud je dobiven pojedini dokument. Primjerice, može se navesti ime stranice s koje je neka fotografija preuzeta, naslov, datum i broj novina iz kojih je preuzet novinski članak, ime i prezime osobe koja je donirala neki dokument i sl.

Bilješka

Polje 'Bilješka' služi za upisivanje nekih bilješki o dokumentu. Polje nije javno vidljivo pa administrator može zapisivati i bilješke koje su samo za njegovu korist.

Pitanje

Polje 'Pitanje' je polje koje je dosta povezano sa pojmom 'participativnog arhiva'. Zajednica posjeduje puno više informacija nego pojedinac stoga se o nekom dokumentu može saznati puno više ako se potraži pomoć zajednice. U ovo polje administrator može postaviti pitanja

na koja sam nema odgovor, primjerice može zamoliti zajednicu da identificiraju osobe na slici, neku godinu ili lokaciju na kojoj je fotografija snimljena. Ovo polje se pojavljuje u javnom prikazu dokumenta ispod detalja o fotografiji.

Traži se Vaše znanje ? Prepoznajete li osobe sa slike? **prekini**

Ime:

e-mail:

Poruka:

Moje ime smije biti objavljeno kraj primjedbe. **pošalji**

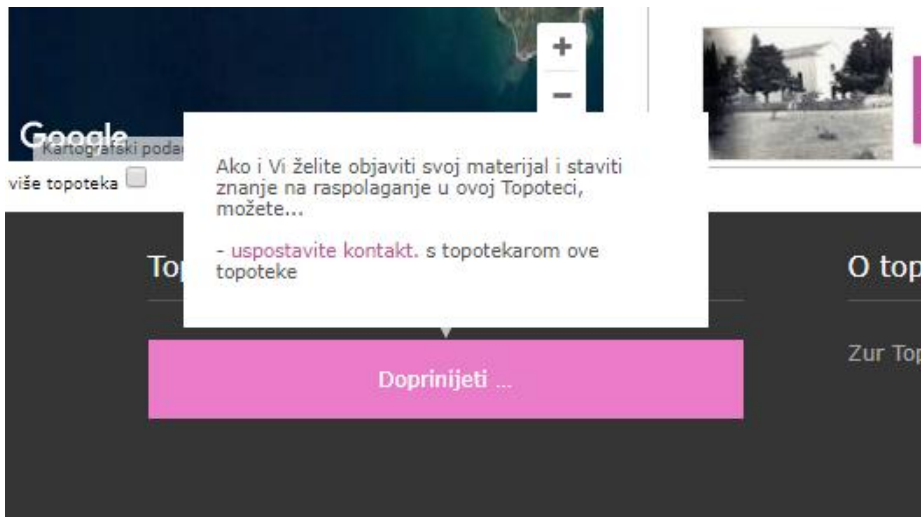
Slika 15. Pitanje topotekara vidljivo u javnom prikazu dokumenata

Nakon što korisnik ispuni tražena polja i pošalje odgovor, administratoru se u administratorskom sučelju prikazuju svi zaprimljeni odgovori koje onda on ima mogućnost dodati u javni opis.

Datum	Id dokumenta	Kontakt	Tema	Obrađen	Po	Bilješka
2017-10-18 18:31:30	216935	Dejana dejana.karlovic@gmail.com	Pitanje Prepoznajete li osobe sa slike?	☐		
			Odgovor Marko Marković, Ive Ivić, Marijan Marijanović			

Slika 16. Prikaz odgovora korisnika u administrativnom sučelju

Na naslovnici također postoji opcija 'Doprinijeti' koja je predviđena za kontaktiranje topotekara i slanje svog materijala, no ta opcija nije u funkciji. Polje 'Pitanje' i ta opcija bi trebali biti povezani na način da ako korisnik ima odgovor na postavljeno pitanje, klikom na tu opciju može poslati odgovor koji topotekar uvrsti u opis dokumenta.

Slika 17. Mogućnost kontakta topotekara na naslovnoj stranici Topoteke Starigrad

Brisanje

Na samom kraju polja za opis nalazi se opcija brisanja dokumenta – ikona 'x'. Klikom na 'x', sustav pita 'Želite li da dokument (xxx) bude izbrisan?'. Klikom na 'Da' dokument je trajno obrisano iz Topoteke te se ne može povratiti osim ponovnim uploadom. Ako je došlo

do pogreške prilikom uploada fotografije, ne mora se brisati cijeli dokument, dovoljno je kliknuti na ikonu 'Replace' u gornjem lijevom kutu fotografije lijevo od polja opisa te će se ponuditi opcija 'Replace file' i pokraj nje 'Choose file' te 'Upload'. Tim

postupkom mijenja se samo fotografija dokumenta, dok upisani metapodatci ostaju sačuvani.

Slika 18. Zamjena datoteke bez utjecaja na uneseni opis dokumenta

7.6. Zaključne napomene

Topoteka Starigrad pregledna je platforma s konkretno definiranim poljima za opis sadržaja, proizašlim iz međunarodnih dokumenata za opis arhivskog gradiva. Neki elementi platforme nisu dobro ili do kraja prevedeni na hrvatski jezik, no može se očekivati da će se to s budućim nadogradnjama popraviti. Prilikom opisa jedinica građe, potrebno je dobro unaprijed promišljati i staviti se u položaj korisnika koji pretražuje gradivo koje ga zanima. Nazivi moraju biti u jednini, poželjno u nominativu, a budući da tražilica ne omogućava pretraživanje po dijelovima riječi, riječi se treba odvajati od drugih interpunkcijskih ili drugih znakova, primjerice 'Mlinac za kavu (drveni)'. U glavne i sporedne objekte, tzv. tagove, mogu se upisivati svi elementi fotografije; sve ono što je vidljivo na fotografiji. Baš ono što se osobi koja unosi podatke čini nebitno ili sporedno, nekom korisniku može biti predmet zanimanja. Ideja s poljem 'Pitanje' u kojem topotekar postavi pitanje na koje članovi zajednice mogu odgovoriti, dobro je zamišljena, ali smatram nedovoljno razrađena. Korisnici koji pregledavaju Topoteku, nemaju mogućnost odgovaranja na pitanje osim putem e-maila ili kontakt obrasca. Ako je cilj suradnja, onda se ona mora odvijati na više razina, osim u pribavljanju dokumenata, također i u opisu. Dobar primjer crowdsourcinga na kojem bi trebalo temeljiti daljni razvoj jest Wikipedia – online enciklopedija na koju sadržaj dodaju i uređuju volonteri diljem svijeta. Svaki korisnik ima mogućnost nadodati ili urediti postojeće definicije, no uz prethodnu autorizaciju. Ima slučajeva unosa netočnih podataka iz neznanja ili namjere da se nekom naštetiti, no ipak u globalu funkcionira toliko dobro da je postala najpoznatija online enciklopedija na svijetu. Topoteka omogućuje korisnicima koji prepoznaju osobu na slikama, prepoznaju neku lokaciju ili imaju neku zanimljivu priču o dokumentu mjesto za upisivanje takvih bilješki, ali samo u slučaju da je administrator zatražio pomoć korisnika putem polja 'Pitanje'. Kad bi se takva mogućnost doradila, Topoteka bi dobila prednost koju imaju slični arhivi na Facebook-u, a to je interakcija. Interakcija te vrste omogućuje posredno i kontekstualizaciju objekata kulturne baštine. Naime, osobe koje potječu iz određene zajednice najlakše će i najtočnije prepoznati osobe koje se na slikama nalaze, osobito u slučajevima kad su na slikama članovi njihovih obitelji, prijatelja i sl. Ukoliko se doradi mogućnost tagiranja, mogle bi se okupiti sve slike na kojima se nalazi određena osoba, predmet kojim se ta osoba ili članovi njezine obitelji služili, članci, ugovori ili drugi dokumenti na kojima se osoba spominje, te svi ostali objekti vezani uz tu osobu. U

postmodernističkom pogledu na arhive kulturne baštine, upravo je kontekstualizacija bitan segment arhiviranja i očuvanja kulturne baštine.

Sadržajno, u Topoteku se može unositi sve što je tematski ili geografski povezano, od fotografija, dokumenata ili knjiga (.pdf), video ili audio zapisa i sl.

Idući nedostatak koji je uočen pri radu na Topoteci Starigrad jest nemogućnost pretraživanja sadržaja prema stvaratelju. Sadržaj se može pretraživati prema vlasniku, glavnim i sporednim oznakama te naslovu, no informacija o stvaratelju je jedna od temeljnih informacija koje korisnik treba znati o dokumentu (ukoliko je ta informacija poznata) iz više razloga uključujući autorsko pravo, ali i jednostavno potrebu korisnika da pronađe neko određeno djelo ili pregleda sva djela jednog autora na istom mjestu.

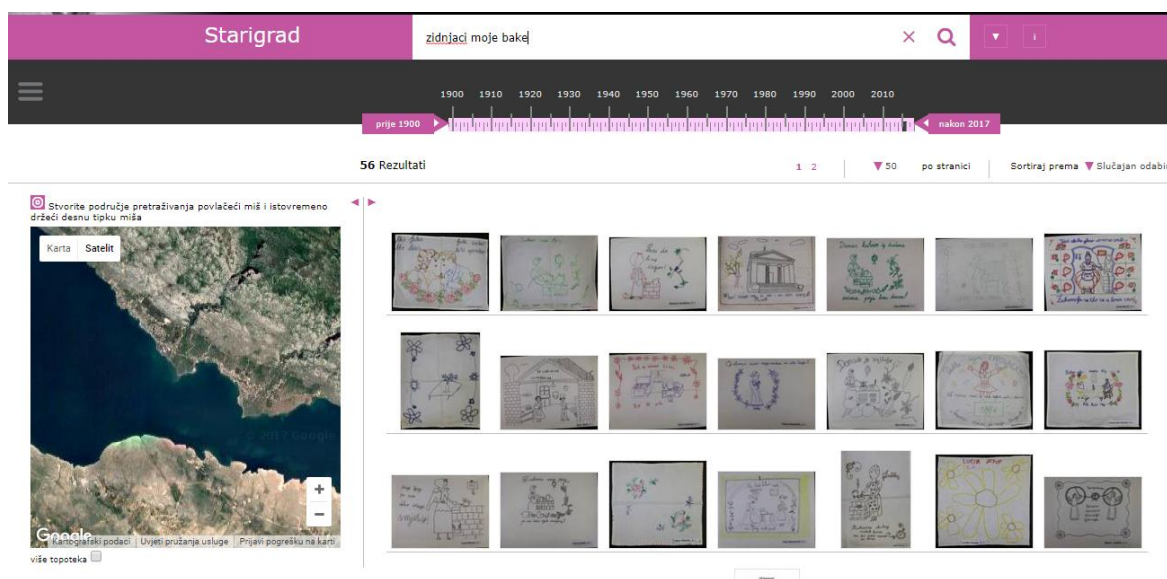
8. Rezultati i rasprava

Prilikom opisa i pretraživanja dokumenata u Topoteci Starigrad istaknuo se jedan problem – nemogućnost pretraživanja prema stvaratelju objekta. Ponudeni kriteriji pretrage su prema naslovu, glavnim i sporednim oznakama (tagovima) te vlasniku što znači da korisnik kojeg zanima pregled svih objekata povezanih s istim stvarateljem ne može dobiti željenu informaciju. Kontaktiranjem administratora Topoteke, dobiven je odgovor da se autori alternativno mogu upisivati u polje glavnih oznaka kako bi bili pretraživi iako polje nije predviđeno za takve upise te da će se poraditi na rješavanju tog problema. Rezultat ovog rada i istraživanja je uviđanje problema na platformi koju koristi preko 130 ustanova diljem svijeta (od čega četiri u Hrvatskoj) te uspješna komunikacija s administracijom po pitanju nadogradnje sustava.

Jedan od rezultata stvaranja Topoteke vidljiv je na fotografijama ispod. Prva fotografija prikazuje kako su se dječji radovi sa izložbi posvećenih kulturnoj baštini starigradskog kraja čuvali prije, a na drugoj fotografiji se vidi kako izgledaju nakon digitalizacije.

Slika 19. Arhiv dječjih radova iz Osnovne škole Starigrad – prije digitalizacije i objave na Topoteci Starigrad

Slika 20. Arhiv dječjih radova iz Osnovne škole Starigrad – nakon digitalizacije i objave na Topoteci Starigrad

Ne samo da se radovi više ne moraju čuvati u obliku prašnjavih, oštećenih listova papira u plastičnim vrećicama po podrumima škole nego sad sva djeca, roditelji i bilo tko zainteresiran imaju mogućnost pristupa radovima, ali i digitaliziranim katalogima izložbi, putem interneta. Ovakav način arhiviranja građe omogućuje pružanje informacija o datumu nastanka dokumenta, stvaratelju, vlasniku i ostalim podacima zajedno s digitalnom snimkom. Dokumenti, u ovom slučaju dječji radovi, povezani su s cjelovitim katalogom izložbe u .pdf formatu tako da korisnik prilikom pregledavanja nekog rada može vidjeti koji su još radovi objavljeni na izložbi, kad je izložba održana, kojim povodom itd.

Ovo istraživanje je pokazalo da zajednica može sudjelovati u izgradnji digitalnog arhiva i to ne samo doniranjem vlastitog materijala za digitalizaciju, već i dijeljenjem informacija o njemu. U konkretnom slučaju projekta Topoteka Starigrad zajednica je pokazala iznimno zanimanje za projekt i suradnju jer su u tome vidjeli način za promociju mjesta i okolice, priliku za obrazovanje mlađih generacija o povijesti mjesta te senzibiliziranje za zajedničku povijest i jačanje osjećaja pripadnosti što osnažuje zajednicu kao skupinu pojedinaca.

9. Zaključak

Kulturna baština neprocjenjivo je bogatstvo čovječanstva koje nam je 'posuđeno' od prošlih generacija pod uvjetom da za nju brinemo i očuvamo za daljnje naraštaje. Kako bi društvo u svijetu zahvaćenom globalizacijom i punom promjena sačuvalo svoj kulturni identitet mora osvijestiti pojedince unutar zajednice o važnosti kulturne baštine kao stabilnog i čvrstog uporišta na kojem taj identitet i počiva. Kulturnu baštinu čine materijalna i nematerijalna kulturna dobra. U materijalnu kulturnu baštinu obrađuju se pokretna (zbirke građe u muzejima, knjižnicama i ostalim baštinskim ustanovama, filmovi, stari novac, crkveni inventar...) i nepokretna (gradovi, zgrade, područja i spomenici od povijesne važnosti...) dobra. Nematerijalna kulturna baštinu nastaje kao reakcija društva na okruženje, prirodu, povijest i druge utjecaje, a čine ju neopipljiva dobra poput jezika, dijalekta, tradicije i običaja, pjesama, vještina itd. Hrvatska je, iako mala zemlja, izrazito bogata kulturnom baštinom te ima veliki broj što materijalnih, što duhovnih kulturnih dobara upisanih na UNESCO-vu listu svjetske baštine.

Očuvanje kulturne baštine dužnost je svake zajednice. Kako bi buduće generacije imale temelj za razvoj povijesnog i kulturnog identiteta, moraju naslijediti cjelovitu sliku o životu, običajima i vrijednostima njihovih predaka. Jedan od načina očuvanja kulturne baštine je digitalizacija. Budući da se nalazimo u vremenu snažnog i kontinuiranog tehnološkog razvoja, digitalizacija je proces koji čini kulturna dobra dostupnijima digitalnim generacijama. Izradom digitalnog snimka kulturnih dobara, stvara se elektronički zapis koji ne samo da služi kao svojevrsna sigurnosna kopija već omogućava istovremeno korištenje velikom broju korisnika što direktno utječe na razvoj znanstvenih istraživanja i obrazovanja. Baštinske ustanove digitalizacijom šire svoje zbirke, popunjavaju praznine razmjennom digitalnih snimki s drugim ustanovama te stvaraju nove usluge i proizvode koje privlače nove korisnike.

S obzirom na veliki broj vrijednih dokumenata i objekata kulturne baštine, važno je odrediti prioritete građe koja ima prednost pri izgradnji reprezentativne digitalne zbirke. IFLA je predložila tri osnovna kriterija za odabir građe: sadržaj, potražnja i stanje.⁶¹ Pitanja na koje se mora odgovoriti su: opravdava li sadržaj dokumenta sav napor i troškove uložene u digitalizaciju? Hoće li se dokument koristiti u mjeri koja opravdava trud i

⁶¹ IFLA. Guidelines for digitization projects for collections and holdings in the public domain, particularly those held by libraries and archives. Dostupno na: <https://www.ifla.org/files/assets/preservation-and-conservation/publications/digitization-projects-guidelines.pdf> (2017-10-16)

financije uložene u proces digitalizacije? Kakvo je stanje dokumenta, može li mu štetiti daljnje korištenje u tiskanom obliku te hoće li digitalizacija utjecati na njegovo očuvanje?

Ta tri kriterija se moraju kombinirati na način da se prvo pronađe i digitalizira građa koja je vrijedna, tražena, ali i ugrožena. Prednost treba davati i staroj građi, rijetkim rukopisima, građi koja nije objavljena u više izdanja te novinskim člancima, letcima i sl. koji slikovito opisuju važne događaje i promjene u društvu.

Za arhive digitalizacija predstavlja bolju interakciju s korisnicima, ali i privatnim imateljima arhivskog gradiva. Digitalizacija omogućuje stvaranje digitalnih snimaka gradiva koje nije u vlasništvu arhiva te javni pristup istom. Neke lokalne zajednice otišle su korak dalje te stvorile virtualne arhive u čijoj izgradnji sudjeluju baštinske ustanove, lokalne udruge i institucije te zainteresirani pojedinci. Društvene mreže su postale dobra podloga za razvoj repozitorija u koje korisnici zajedničkim snagama ulažu svoje znanje i sadržaje, no društvene mreže same po sebi nemaju integrirana arhivska pomagala niti imaju podršku stručnjaka koji bi izradio kvalitetan opis, a osim toga ne nude garanciju trajnosti.

Crowdsourcing je oblik suradnje šireg društva na nekom projektu na način da svojim idejama, znanjem i prijedlozima nadograđuju neku osnovnu ideju ili projekt. Crowdsourcing je primjer inicijative otvorene i javne znanosti gdje se nastoji uključiti javnost u znanstvene projekte i istraživanja. Edukacija i promocija takvih aktivnosti potiče zainteresiranost, a zatim i uključenost sve više članova zajednice koji žele dati svoj doprinos u razvoju znanosti koji u konačnici utječe i na bolje uvjete života.

Topoteka Starigrad virtualni je digitalni arhiv lokalne zajednice. Izgradnjom digitalnog arhiva Topoteka Starigrad potiče se suradnja pripadnika zajednice na njezi kulturnog i povijesnog nasljeđa. Suradnja baštinskih ustanova ili ustanova sjećanja s pojedincima, organizacijama, udrugama, ustanovama i svim ostalim pripadnicima društva nužna je kako bi arhiv zaista bio 'živi organizam' koji diše, raste i mijenja se zajedno sa zajednicom.

Ovim je projektom prikazano stvaranje participativnog arhiva u kojem sudjeluje cijela zajednica, no uz pomoć informacijskih stručnjaka koji na temelju svojih znanja i vještina iz područja informacijskih znanosti, osobito metapodataka, predmetizacije i društvenog tagiranja, mogu sadržaj koji se postavlja u takav arhiv, u ovom slučaju na

platformi Topoteka, organizirati i opisati na način koji omogućuje najprimjerenije i najučinkovitije očuvanje i pretraživanje te naknadno korištenje pohranjenog građiva.

Uključivanje Turističke zajednice pokazalo je dvojaku prednost. S jedne strane, Turistička zajednica posjeduje arhiv bogat materijalima koji su od 1970-ih godina bili korišteni za promociju starigradskog područja. Riječ je o sadržaju koji govori o kulturi i povijesti mjesta te ga je vrijedno pohraniti kako bi se nadopunila slika o životu zajednice. S druge strane, sadržaji koji se okupljaju na Topoteci mogu se koristiti u turističke svrhe. Jednom digitalizirani te dobro opisani i organizirani digitalizirani objekti kulturne baštine pohranjeni na Topoteci mogu se koristiti za izradu tematskih virtualnih izložbi i druge digitalne oblike promocije u turističke svrhe. Osim toga, okupljanje takvih objekata na jednom mjestu omogućava bolji uvid u kulturnu baštinu mjesta što koristi i pri osmišljavanju selektivnih oblika turizma, odnosno uočavanje obrazaca i uobičajenih objekata koji mogu „pričati priču“ oko koje će se osmišljavati turistička ponuda temeljena na kulturnom turizmu i sl.

Uz prikupljanje sadržaja za Topoteku u radu se spominje i tzv. Dan za baštinu ili *Heritage day* koji također ima više prednosti. Riječ je o unaprijed najavljenom organiziranom događanju na koji su pozvani stanovnici mjesta kako bi se prikupili dokumenti i drugi predmeti koji se digitaliziraju i postavljaju u participativni arhiv. Stanovnici su o tome unaprijed obaviješteni putem Turističke zajednice, Općine i školske djece, a samo događanje je planirano na način da osim samih predmeta i dokumenata stanovnici „donose priču o baštini“, odnosno njihovo prisutstvo koristi se i za to da pojasne detalje o navedenim predmetima koje informacijski stručnjaci koriste za nadopunu metapodataka. Osim toga, u događanje se planiraju uvoditi i djeca koja se na taj način osobito senzibiliziraju za pitanja očuvanja baštine u digitalno doba i uče o svome mjestu.

Ovaj je projekt prepoznao i važnost uvođenja pojma „konteksta“ u participativni arhiv. Zaključeno je da će stanovnici radije promatrati one dokumente koji su povezani s drugim dokumentima, odnosno da se treba nastojati lokacije povezivati s ljudima koji su se na njima nalazili, predmete s osobama koje su ih koristile, osobe među sobom i sl. Stvaranje konteksta, odnosno takve vrste povezivanja moći će se ostvariti kad se ostvari mogućnost lakšeg društvenog tagiranja u sklopu Topoteke, što je i u ovom radu prikazano kao manjkavost sustava.

Topoteka je općenito povezana i s učenjem, odnosno, škola je partner i u smislu korištenja sadržaja pohranjenih na Topoteci u nastavi, i to u raznim predmetima, od povijesti i hrvatskog jezika u području kulture i baštine, te informatike u području digitalizacije, do geografije u području određivanja lokacija, i općih tema koje se tiču autorskih i drugih prava pri postavljanju fotografija u javni prostor, fotografije i sl. Senzibiliziranje djece za baštinu osobit je cilj ovakvih projekata, a ovaj je projekt osmislio sadržaje koji baštinu djeci predstavljaju na osobito atraktivan i zanimljiv način, spajajući sadržaje koji se tiču života predaka s temama vezanim uz digitalnu tehnologiju, fotografiju i arhive u digitalnom dobu.

Ovim projektom napravljen je temelj za prikupljanje baštine Općine Starigrad, a sada zajednica dalje treba sama nadograđivati sadržaje. Ključ za uspjeh je suradnja i doprinos svih koji posjeduju dokumente ili znanje. Krajnji cilj projekta je osvijestiti članove lokalnog tijela o bogatstvu koje im je predano na čuvanje i odgovornosti da to bogatstvo zaštite, promiču i očuvaju. Rad je pokazao nužnost da u takvim projektima sudjeluju informacijski stručnjaci koji mu osiguravaju izvedenost koja omogućuje dobru pretraživost, kontekstualizaciju i uporabljivost arhiva u razne svrhe (edukacija, turizam, itd.). Smjernice za opis dokumenata koje su proizašle iz ovog rada omogućit će da posao arhiviranja mogu do određene mjere raditi i drugi, ali opravdano je zaključiti je da je nadzor informacijskog stručnjaka potreban.

Participativni arhiv zajednice opravdava trud koji cijela zajednica u njegovo stvaranje ulaže, a platforma Topoteka, unatoč manjkavosti koje su uočene i opisane u ovom radu, pokazala se kao prikladna za njegovo stvaranje i održavanje.

10. Literatura

- Antolović, Jadran. Očuvajmo kulturnu baštinu: vodič za pripremu i provedbu projekata očuvanja kulturnih dobara. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006.
- Aparac - Jelušić, Tatjana. Digitalna baština u nacionalnim programima. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/aparac_1997_2.htm (2017-10-21)
- Babić, Silvija. Prikazi i recenzije // Arhivski vjesnik 58 (2015), str. 395.-451. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/159015> (2017-10-12)
- Brabham, Daren C. Crowdsourcing as a Model for Problem Solving : an Introduction and Cases // Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies 14, 75 (2008). Dostupno na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354856507084420> (2017-10-15)
- CO:OP : The creative archives' and users' network. Dostupno na: <https://coop.hypotheses.org/> (2017-10-20)
- Crowdsourcing // Bolje je Hrvatski. Dostupno na: <http://bolje.hr/rijec/crowdsourcing-gt-masovna-podrska/18/> (2017-10-19)
- Crowdsourcing : why the power of the crowd is driving the future of business. Dostupno na: http://crowdsourcing.typepad.com/cs/2006/06/crowdsourcing_a.html (2017-10-21)
- Dollar, Charles M. Arhivistika i informacijske tehnologije : utjecaj informacijske tehnologije na arhivsku teoriju i praksu. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 1999.
- European Comission : Open Science Monitor. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=citizen§ion=monitor> (2017-10-18)
- European Comission : Open Science. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=home> (2017-10-18)
- Eveleigh, Alexandra. Welcoming the World: An Exploration of Participatory Archives // International Council on Archives. Australia: ICA Congress Brisbane, 2012. Dostupno na: <http://ica2012.ica.org/files/pdf/Full%20papers%20upload/ica12Final00128.pdf> (2017-10-14)
- Flinn, Andrew. Archives and their communities : collecting histories, challenging heritage // Comma 1 (2008). Dostupno na:

- http://arts.brighton.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0006/68271/Chapter-2-Working-Papers-Journal-by-Andrew-Flinn-ISSN-20458304.pdf (2017-10-17)
- Flinn, Andrew; Stevens, Mary. "It is noh mistri, wi mekin histri" . Telling Our Own Story: Independent and Community Archives in the United Kingdom, Challenging and Subverting the Mainstream // Community Archives: The Shaping of Memory / uredili Bastian, Jeannette A.; Bastian, Alexander Ben. London, Facet Publishing, 2009. Dostupno na: <https://goo.gl/dxx6KW> (2017-10-19)
 - Gilliland, Anne J. Conceptualizing 21st-century archives. Chicago Ill.: Society of American Archivists, 2014.
 - Gilliland, Anne J.; Flinn, Andrew. Community archives : what are we really talking about? // Nexus, Confluence, and Difference: Community Archives meets Community Informatics: Prato CIRN Conference Oct 28-30 2013. Dostupno na: http://www.monash.edu/_data/assets/pdf_file/0007/920626/gilliland_flinn_keynote.pdf (2017-10-15)
 - Grković, Sanja. Fotografija u službi zaštite kulturne baštine. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2007. Dostupno na: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/dokumenti/fotografija_1-360_web.pdf (2017-10-18)
 - IFLA. Guidelines for digitization projects for collections and holdings in the public domain, particularly those held by libraries and archives. Dostupno na: <https://www.ifla.org/files/assets/preservation-and-conservation/publications/digitization-projects-guidelines.pdf> (2017-10-16)
 - Ivanović, Jozo. Priručnik iz arhivistike. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2010.
 - Katić, Tinka. Digitalizacija stare građe. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 46, 3-4 (2003), str. 33-47. Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/5593/1/Katic.pdf> (2017-10-15)
 - Leideck, Markus. Masovna podrška (crowdsourcing) u službi sveobuhvatnog arhiva na primjeru projekta Zajednica kao prilika. // Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske strukture / uredile Vesna Hodak, Alisa Martek, Renata Petrušić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016.
 - Lemić, Vlatka. Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika. Zagreb: Naklada Ljevak, 2016. Str. 234
 - Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Kulturna baština. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6> (20.10.2017.)

- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nematerijalna kulturna baština. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=3639> (2017-10-19)
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nepokretna kulturna baština. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=27> (2017-10-19)
- Ministarstvo kulture RH. Kulturna baština. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6> (2017-10-21)
- Nacionalni projekt "Hrvatska kulturna baština". Smjernice za odabir građe za digitalizaciju. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2007. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (2017-10-16)
- Pavelin, Goran. Donatori kao ciljana skupina komunikacijskih aktivnosti arhiva. // Medianali (2014). Dostupno na: http://bib.irb.hr/datoteka/630781.arhiv_donatori.docx (2017-10-21)
- Pavičić, Alfirević, Aleksić. Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti. Zagreb: Masmedia, 2006.
- Projekt Velebit. Dostupno na: <http://projektvelebit.com/znacaj-kolektivnog-pamcenja/> (2017-10-15)
- Statista. Dostupno na: <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/> (2017-10-20)
- Stojanovski, Jadranka. Otvorena znanost. (PPT Prezentacija. Facilitate Open Science Training for European Research – FOSTER, Zagreb, 10. prosinca 2014.). Dostupno na: <http://fulir.irb.hr/1633/> (2017-10-20)
- Suljagić, Boris. Četvrti kongres hrvatskih arhivista Arhivi i politika // Arhivski vjesnik 57 (2014), str. 349-416. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/205227> (2017-10-15)
- Summer Croatia. Kultura i baština. Dostupno na: <http://croatia.hr/hr-HR/doziviljaji/kultura-i-bastina> (2017-10-19)
- Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: <http://www.topothek.at/en/principle/> (2017-10-15)
- Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: <http://www.topothek.at/en/who-are-the-stakeholders/> (2017-10-15)
- Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: <http://www.topothek.at/en/how-much-does-a-topotheque-cost/> (2017-10-15)

- Topotheque : Our history, our online archive. Dostupno na: https://starigrad.topothek.at/documentation/Handbuch_16-10-2017_ONLINE.pdf (2017-10-15)
- Trpimir Mihael Šošić. Pojam kulturne baštine - međunarodnopravni pogled // Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu. Split: Pravni fakultet u Splitu, 2014. Str. 833.- 860. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/190718> (2017-10-17)
- Turistička zajednica grada Nina. Dostupno na: <https://www.nin.hr/hr/kulturna-bastina/sv-nikola> (2017-10-24)
- UNESCO World Heritage Centre. Basic Texts of the 1972 World Heritage Convention. Pariz: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2005. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-562-4.pdf> (2017-10-20)
- Zakon o arhivskom gradivu i arhivima // Narodne novine 105(1997). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1617.html (2017-10-22)
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69(1999), 151(2003), 157(2003), 87(2009), 88(2010), 61(2011), 25(2012), 136(2012). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html (2017-10-19)
- Zaradić, Radoslav. Prikazi i recenzije // Arhivski vjesnik 56 (2013), str. 343-404

University of Zadar
Department of Information Sciences

Participatory local community archive : Starigrad
Municipality Topotheque
Master's thesis

Student:
Dajana Karlović

Mentorica:
doc. dr. sc. Marijana Tomić

Zadar, 2017.

Summary

The purpose of this paper is to investigate whether the local community can participate in the development of a participatory archive and how the community, archives and other heritage institutions can collaborate. The aim of the research is to provide insight into and access to the cultural heritage of a given community, digitize heritage objects and establish an online archive and explore the possibilities of its construction in terms of finding the most appropriate way to collect the material. For the case study, the Municipality of Starigrad was selected and the archived online Topotheque system was produced within the ICARUS (International Center for Archival Research) community. The example of the case study explored possible ways of collecting materials with the participation of institutions and associations related to the Starigrad area, Topoteka Starigrad was established and guidelines for describing the contents of the Topoteka platform were developed. Guidelines are designed to help interested communities in launching their own virtual archives. The scientific method used in the research is the qualitative method - case study. The result of the work was the participatory archive of Topoteka Starigrad with the initial corpus of over 220 digitized and published photos, successful communication with the top administrators of the international Topotheque system regarding the upgrade of the system in accordance with the detected deficiency and development of metadata guidelines for describing the archival material units so after the initial establishment of the system, selected representatives of the local community could further supplement and maintain Topoteka Starigrad.

Keywords: Topotheque, participatory archive, digitization, cultural heritage, crowdsourcing, Starigrad

Prilozi

Prilog 1. Poziv na 1. sastanak projekta Topoteka Starigrad

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

oliz
Odjel za informacijske znanosti
Department of Information Sciences

Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia
URL: <http://www.unizd.hr>
t: +385 23 345 053
f: +385 23 345 055

Zadar, 4. rujna 2017.

Predmet: Poziv na 1. sastanak projekta Topoteka Starigrad

Poštovani,

Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru pokreće projekt izrade participativnog društvenog online arhiva korištenjem ICARUS (International Centre for Archival Research) platforme pod nazivom Topoteka. Riječ je o informacijskoj platformi koja omogućuje izradu mrežno dostupne digitalne zbirke kulturne i povijesne baštine pojedine zajednice.

Objekti kulturne baštine nalaze se pohranjeni u baštinskim ustanovama, odnosno arhivima, knjižnicama i muzejima, ali su vrlo često i u privatnom vlasništvu. Riječ je dokumentima koji svjedoče o povijesti i baštini određenog područja, novinskim isječcima, fotografijama, kao i o uporabnim predmetima te zvučnim i audio-vizualnim snimkama. Topoteka je namijenjena arhiviranju i mrežnoj dostupnosti takvih dokumenata i predmeta u njihovim digitalnim reprodukcijama. Poželjeno je da u aktivnostima vezanim uz Topoteku sudjeluje cijela zajednica, od ustanova koje su pozvane da dokumente i predmete koji nisu zaštićeni autorskim ili kojim drugim pravima, a koje govore o povijesti Starigrada, digitaliziraju i pohrane na Topoteci, do kulturnih, sportskih i drugih društava, te stanovnika koji na društveni arhiv mogu pohraniti razglednice, fotografije, slike uporabnih predmeta i sl. Inicijativa je već djelomično pokrenuta u trenutku kad se projektu pridružio tim okupljen oko održavanja stranice na društvenoj mreži Facebook koja je okupljala stare slike i razglednice Starigrada. Slike želimo prebaciti na platformu Topoteka jer društvene mreže ne okupljaju cijelu zajednicu, pohrana je nesigurna jer sadržaj nakon nekog vremena nestaje i sl., dok u Topoteci o pohranjenom gradivu brinu stručnjaci arhivisti.

Svaka digitalizirana reprodukcija koja se postavlja na Topoteku opremljena je tzv. metapodacima, što znači da se uz nju nalaze podaci o samom objektu i sl. O tome će brinuti Odjel za informacijske znanosti (voditeljica doc. dr. sc. Marijana Tomić i educirani studenti). Zahvaljujući tome, Topoteka je online arhiv koji je pretraživ prema nazivu objekta, vremenskom razdoblju, osobama, lokacijama i sl.

Kako bi se osiguralo da Topoteka nekog mjesta doista i funkcionira kao arhiv kulturne baštine, u njegovu je izradu pozvana cijela zajednica te svi mogu sudjelovati svojim slikama i

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

oliz
Odjel za informacijske znanosti
Department of Information Sciences

Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia
URL: <http://www.unizd.hr>
t: +385 23 345 053
f: +385 23 345 055

podacima. U konačnici, arhiv se može koristiti i u edukativne i u turističke svrhe, kroz školske programe namijenjene upoznavanju s baštinom i povijesti svojeg zavičaja te senzibiliziranju učenika za skrb o kulturnoj baštini, te kroz online dostupne virtualne izložbe i sl. Dodatno, Topoteka može poslužiti i kao arhiv učeničkih radova (slika, filmova, školskih novina), snimki nastupa i nošnji kulturno-umjetničkih društava, i sl. Zbog svega toga, pozivamo da se u projekt uključi i škola te da zajedno s nastavnicima i stručnim suradnicima kreiramo i aktivnosti i sadržaje u koje se mogu uključiti djeca.

Projekt uz infrastrukturu uključuje i edukaciju u području kulturne baštine te digitalizacije kulturne baštine (snimanje, pohrana, metapodaci), te radionice i aktivnosti namijenjene prikupljanju objekata kulturne baštine (Dan baštine i slična događanja).

Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru pruža opremu za digitalizaciju te osobe educirane za digitalizaciju i provedbu radionica s djecom i drugih aktivnosti čiji je cilj prikupljanje i digitalizacija te objava objekata kulturne i druge baštine, te znanja u području organizacije informacija (oprema metapodacima) i održavanja Topoteke. U suradnji s ustanovama koje posjeduju predmete kulturne baštine ili skrbe o kulturnoj i/ili prirodnoj baštini, cilj je pokrenuti Topoteku i postaviti na nju one sadržaje za koje želimo da se o Starigradu pamte, ono o čemu informirati buduće naraštaje, trag koji želimo ostaviti nakon nas.

Kako bismo uspješno ostvarili takav projekt, željela bih vas pozvati na prvi sastanak na kojem bismo predstavili Topoteku na konkretnim primjerima, te dogovorili daljnje aktivnosti.

Predlažem da se sastanak održi **u četvrtak, 14. rujna 2017. u 10.00 u Starigradu**, a o točnoj lokaciji ću vas obavijestiti naknadno.

Nadam se da ćete se odazvati ovom pozivu i poslušati predstavljanje kako bismo čim uspješnije isplanirali daljnje aktivnosti i stvorili doista mrežno dostupan bogat participativni arhiv koji će svjedočiti o životu i baštini Općine Starigrad.

Unaprijed se zahvaljujem na dolasku i na spremnosti da sudjelujete u ovom projektu.

Srdačan pozdrav

doc. dr. sc. Marijana Tomić,

voditeljica projekta, u ime Odjela za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru

Prilog 2. Popis sudionika prisutnih na 1. sastanku projekta Topoteka Starigrad

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

oliz
Odjel za informacijske znanosti
Department of Information Sciences

Ulica dr. Franje Tuđmana 24 I
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia
URL: <http://www.unizd.hr>
t: +385 23 345 053
f: +385 23 345 055

Zadar, 14. rujna 2017. u 11.30 (Općina Starigrad)
1. sastanak projekta Topoteka Starigrad -sudionici

Ime i prezime	Ustanova	Adresa ustanove	Broj mobitela/telefona	E-mail	Napomena
Božena Mrčić	KUD "Podgorac"	Sv. Jurja bb	095/2228301	info@infinitytraveldom.hr	
Iva Lukić	OS STARIGRAD	JOSE ĐOKOZE 30	098/9597428	iradaskuki@gmail.com	
Radvenka Matković	OS STARIGRAD	J. ĐOKOZE 30	09113692066	jadranka.matkovic@pleto.hr	
NATALIJA ANDRIĆ	JUNIP PAKLENICA	DR. F. TUĐMANA 14A	099/802-0619	razmatelj@paklenica.hr	
Gordana Luhač	JUNIP Paklenica	Dr. F. Tuđmana 14a	098/273-125	sluzben-zad@junip.paklenica.hr	
KRISTINA FEŠTE		JOSE ĐOKOZE 19	098 636691	ozeti@NGI.HZ	

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

oliz
Odjel za informacijske znanosti
Department of Information Sciences

Ulica dr. Franje Tuđmana 24 I
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia
URL: <http://www.unizd.hr>
t: +385 23 345 053
f: +385 23 345 055

Ime i prezime	Ustanova	Adresa ustanove	Broj mobitela/telefona	E-mail	Napomena
MARIJ ČAVIĆ	OPĆINA STARIGRAD	Trg T. Matković 1	099 236 3220	procjena@opcina-starigrad.hr	
ANITA MILOVAC	- -	- -	091 569 2938	financije@opcina-starigrad.hr	
MARJANA MILOVAC	IZO STARIGRAD	- -	091 5576470	info@izocra-paklenica.hr	
LAURA GREUNOV	SNEŽIĆ U ZADRU				
MARTA IVANOVIĆ	- -				
DAJANA KARLOVIĆ	- -				

Prilog 3. Zapisnik s 1. sastanka projekta Topoteka Starigrad

SVEUČILIŠTE
U ZADRU
UNIVERSITY
OF ZADAR

 **Odjel za
informacijske
znanosti**
Čuvamo i dijelimo znanje

Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i
23000 Zadar, Hrvatska / Croatia
URL: <http://iz.unizd.hr>
t: +385 23 345 053
f: +385 23 345 055
e: iznanosti@unizd.hr

Projekt „Topoteka Starigrad“

U Zadru, 18. rujna 2017.

Predmet: Zapisnik 1. sastanka održanog **14. rujna 2017. u 11:30** u Vijećnici Općine Starigrad

Prisutni: Marijana Tomić (voditeljica projekta), Dajana Karlović (tajnica projekta), Laura Grzunov, Marta Ivanović, Božena Mršić, Iva Lukić, Jadranka Marasović, Natalija Andačić, Gordan Lukač, Kristijan Fešte, Marin Čavić, Anita Milovac, Marijana Milovac

Ispričani: Marjana Marasović

Dnevni red:

1. Predstavljanje Odjela za informacijske znanosti i projekta Topoteka Starigrad
2. Rasprava o mogućnostima i modelima uključivanja u projekt ustanova i pojedinaca

Ad 1)

Odjel i Topoteku predstavila je Marijana Tomić.

Topoteka Starigrad je pokrenuta, odnosno ICARUS (International Centre for Archival Research) je omogućio svu potrebnu tehničku podršku. Potrebno je na stranicu postaviti najmanje 100 dokumenata kako bi se učinila vidljivom.

Općina Starigrad platila je potrebnu članarinu ICARUS-u.

Odjel za informacijske znanosti preuzet će na sebe administriranje mrežne stranice u 1. godini, nakon čega se očekuje da administriranje preuzme ili Općina Starigrad ili netko drugi prema dogovoru.

Odjel za informacijske znanosti postavio je prvi sadržaj koji je preuzet, uz prethodno odobrenje, s Facebook stranice Stare slike i razglednice Starigrada i okolice. Odobrenje za preuzimanje slika dao je Kristijan Fešte (administrator stranice).

Odjel za informacijske znanosti može organizirati digitalizaciju i radionice s djecom u suradnji s Osnovnom školom Starigrad.

U sklopu rada na projektu Odjel za informacijske znanosti planira snimiti film o radu na Topoteci. Za film je zadužena Dajana Karlović, u suradnji s drugim studenticama Odjela za informacijske znanosti (Marta Ivanović, Laura Grzunov, Žana Bobić). Film će se pripremati za

Ad 2)

Ravnateljica Osnovne škole Starigrad prihvatila je ideju i iskazala volju da se Osnovna škola Starigrad priključi projektu. Kao prvi korpus za digitalizaciju ponudila je mapu s dječjim crtežima nastalim u povodu izložbe posvećene starigradskoj kulturnoj baštini. Slike će prrediti da ih preuzme Marijana Tomić i odnese na digitalizaciju.

Digitalizaciju i postavljanje sadržaja na Topoteku izvršit će Dajana Karlović.

Jadranka Marasović odobrila je slikanje i snimanje učenika Osnovne škole Starigrad na radionicama. Odobrenje je obuhvaćeno roditeljskim dopuštenjem potpisanim od strane svakog roditelja na početku školske godine 2017./18.

Natalija Andačić, ravnateljica Nacionalnog parka Paklenica prihvatila je sudjelovanje u projektu. Rekla je da se u Nacionalnom parku nalazi nekoliko kutija arhivskog gradiva koje treba preuzeti Državni arhiv u Zadru. Prije preuzimanja, a poslije sezone u Nacionalnom parku, zaposlenici Parka će zajedno s predstavnicima Odjela za informacijske znanosti odabrati gradivo koje ne podliježe autorskim pravima i koje je moguće digitalizirati kako bi se postavilo na Topoteku.

Nacionalni park skrbi o konobi u zaseoku Marasovići u kojoj se nalazi veći broj predmeta kulturne baštine, većinom uporabni predmeti. Dogovoriti će se termin da se ti predmeti uslikaju i postave na Topoteku.

Predstavnica KUD-a Podgorac, Božena Mršić, iskazala je načelni pristanak na suradnju u sklopu projekta. Sastanak KUD-a će se održati krajem mjeseca i tada će i ostale članove upoznati s projektom i dogovoriti model suradnje. Kao prvi potencijalni korpus identificiran je album koji prikuplja jedna članica KUD-a, a u kojem se nalaze slike i dokumenti KUD-a. Osim toga, postoje snimke pojedinih pjesama na CD-u koji će nastojati nabaviti, kao i televizijska emisija o KUD-u.

Božena Mršić je predložila da se stave i dokumenti i snimke starigradske ženske klape osnovane godine 2016.

Turistička zajednica Starigrad također je zainteresirana za projekt te će dati na raspolaganje građu koju ima u svojim arhivima.

Kristijan Fešte također je potvrdio sudjelovanje, osobito u smislu prikupljanja fotografija i dokumenata koji su kod privatnih imatelja.

Daljnje aktivnosti će se dogovarati pojedinačno s ustanovama/pojedincima.

Zapisnik sastavile: Dajana Karlović i Marijana Tomić

Prilog 4. Promocija Topoteke Starigrad putem društvene mreže Facebook

Stare slike i razglednice Starigrada i okolice. 28. lipnja · 🌐

S velikim vam veseljem javljam da je pokrenut projekt izrade Topoteke Starigrad! Riječ je o društvenom online arhivu Starigrada, koji je nadogradnja na sjajne aktivnosti koje se provode u sklopu Facebook stranice Stare i razglednice Starigrada. Projekt će koordinirati Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, projekt digitalizacije pisane baštine (pisanabastina.unizd.hr) (Marijana Tomić) te administratori Facebook stranice Stare slike i razglednice Starigrada (Kristijan Fešte) a u suradnji s ICARUS-om, međunarodnom arhivskom udrugom i ICARUS-HR-om, hrvatskim ogrankom te međunarodne udruge. Platforma omogućuje trajnu pohranu povijesnih dokumenata, slika i svih oblika kulturne baštine, svih povijesnih izvora i svega onoga što omogućuje da ne izgubimo trag o svojoj povijesti i identitetu. Svi koji imate stare slike koje svjedoče o povijesti ovog kraja, stare predmete koje možete uslikati, dokumente, razglednice, i sl., a želite da ostanu trajno pohranjeni u društvenom arhivu Starigrada te preko interneta dostupni javnosti i pretraživi, slobodno ih s dozvolom za objavu na internetu pošaljite na e-mail mtomic@unizd.hr kako bismo ih mogli postaviti u društveni online arhiv i na taj način trajno pohraniti.

Na jesen slijede i aktivnosti u koje ćemo aktivno uključiti i djecu i odrasle, sve u svrhu prikupljanja čim više tragova o povijesti ovoga kraja te senzibiliziranja osobito djece i mladih za očuvanjem povijesnih izvora. Uskoro ćete moći posjetiti naš arhiv na starigrad.topoteka.net i obogatiti ga slanjem svojih sadržaja. Uskoro ćete moći svi tagirati i na taj način označiti sve osobe, objekte i sl. koje prepoznajete na slikama.

Veselimo se radu! I molimo da nam šaljete svoje slike, preslike članaka, dokumenata o važnim događajima za mjesto, te bilo koje druge izvore koje biste željeli pohraniti u ovom društvenom arhivu.

Kristijan Fešte i Marijana Tomić

Written heritage - Pisana baština dodaje 2 nove fotografije. Objavljuje Marijana Tomić [?] · 16. srpnja · 🌐

[LJUBAVNA PRIČA IZ SELINA IZ 1761.... USKORO NA TOPOTECI]
Uskoro će na mreži biti dostupna Topoteka Starigrad - online arhiv Starigrada 😊

Sadržaj se priprema, a evo i današnja mala poslastica....
Ljubavna priča/sapunica iz 1761. između Stane Marinovića koja je iz nekog razloga zabranila vjenačanje Juri Buciću iz Selina,... ali sad kad su je "isprosili i prstenovali za nekog Mažara" ona odlučuje da će.... a on onda odlučuje da će... što? Čitajte uskoro na Topoteci 😊

Ulomak teksta: "Dajem na znanje vešem gospodstvu da divojka Stana Marinovića koja je bila zabranila vinčanne, Juri sinu Stojana Bucića od Selina, isprosili su je i prstenovali za jednoga Mažara,...." 30.9.1761.
Na Topoteci uskoro pronađite originalni glagoljski dokument iz Ninske nadbiskupije i transliteraciju na latinicu.

5 rezultati

Spisi Ninske biskupije, Vinjerac, 1761

Marijana Tomić ▶ Stare slike i razglednice Starigrada i okolice. ***

27. rujna u 18:20 · 🌐

Dragi naši, Topoteka Starigrad je pokrenuta i otvorena je za javnost!!

Zahvaljujući Dajani Karlović, studentici Odjela za informacijske znanosti, digitalizirani su radovi izložbe Zidnjaci moje bake (2015.) i možete ih pronaći pohranjene na Topoteci. Upišite u tražilicu ime izložbe i prikazat će vam se svi likovni radovi 😊

Krisijan Fešte je već ustupio fotografije s ove stranice i na taj način sudjelovao u pokretanju.

Pronađite Topoteku na adresi: <http://starigrad.topoteka.net/> i očekujte nove sadržaje.

Topoteka je društveni participativni arhiv, o svima nama ovisi što će ondje biti pohranjeno.

Šaljite nam na mtomic@unizd.hr sve što mislite da bismo ondje mogli pohraniti i pridonesite stvaranju arhiva kulturne baštine Starigrada!
<http://starigrad.topoteka.net/>

— sa Kristijan Fešte i Dajana Karlović.

Marijana Tomić ***

29. rujna u 16:04

Nastavljamo rad na Topoteci Starigrad 😊 Danas su studentice informacijskih znanosti, Dajana Karlović i Marta Ivanović, zajedno s gošćom Martom iz Portugala, studenticom kulturnog menadžmenta, fotografirale uporabne predmete pohranjene u Etno kući Marasović. Zahvaljujemo Nacionalnom parku Paklenica, ravnateljici i Dragica Jović na objašnjenjima i gostoprimstvu.

Rad na stvaranju starigradskog arhiva kulturne baštine pomalo napreduje, a pozivamo sve da pridonesu svojim fotografijama.

Uskoro ćete predmete pronaći na starigrad.topoteka.net

Marijana Tomić ▶ **Stare slike i razglednice Starigrada i okolice.**

2. listopada u 9:55 · 🌐

Na Topoteci Starigrad od jučer možete pronaći i Matičnu knjigu krštenih iz Selina, pisanu od godine 1766.-1825.

Matična knjiga digitalizirana je u sklopu projekta digitalizacije rukopisa zadarskog i šibenskog područja (Pisana baština) te je na temelju dopuštenja za digitalizaciju i objavu objavljena i na platformi Topoteka.

Na Topoteku Starigrad postavljena je uz pomoć studentice informacijskih znanosti u Zadru, Dajana Karlović kojoj ovom prilikom na tome zahvaljujemo — sa Kristijan Fešte i Dajana Karlović.

Topoteka Starigrad: Naša povijest, naš arhiv

Topoteka sakuplja, arhivira i objavljuje. Na taj način širi osnovu za sve kojima je povijest struka

STARIGRAD.TOPOTEKA.NET

Written heritage - Pisana baština

Objavljuje Marijana Tomić [?] · 2. listopada u 10:00 · 🌐

Jedan od ciljeva projekta "Digitalizacija, bibliografska obrada i istraživanje tekstova zadarsko-šibenskog područja iz razdoblja do kraja 19. st. pisanih glagoljicom, bosančicom i latinicom" (Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru) jest i promocija pisane baštine i otvoreni pristup onim sadržajima koji su dio baštine određene zajednice. U želji da ono što digitaliziramo u sklopu projekta digitalizacije približimo onim zajednicama iz kojih su rukopisi i proizašli, projekt smo dijelom proširili i na ICARUS-ovu međunarodnu platformu Topoteka u sklopu koje ćemo objavljivati one sadržaje koji su vezani uz starigradsko područje.

Na Topoteci Starigrad, uz ostale sadržaje kojima smo ju počeli popunjavati, od jučer možete pronaći i Matičnu knjigu krštenih iz Selina, pisanu od godine 1766.-1825.

Matična knjiga digitalizirana je u sklopu projekta digitalizacije rukopisa zadarskog i šibenskog područja (Pisana baština) te je na temelju dopuštenja za digitalizaciju i objavu objavljena i na platformi Topoteka.

Na Topoteku Starigrad postavljena je uz pomoć studentice informacijskih znanosti u Zadru, Dajane Karlović kojoj ovom prilikom na tome zahvaljujemo <http://starigrad.topoteka.net/>

Prilog 5. Smjernice za opis gradiva na platformi Topoteka

ELEMENT	PREPORUKA
NASLOV	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obvezno polje ➤ Sadrži sažeto ime dokumenta bez dodatnih elemenata opisa ➤ Preporučljivo je pisati u jednini i nominativu ukoliko je to moguće ➤ Interpunkciju i ostale znakove odvajati razmaknicom od riječi
NAVOD MJESTA + GLAVNI OBJEKTI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obvezno polje ➤ Kratki deskriptivni pojmovi ➤ Naglašavaju važne aspekte i detalje o dokumentu ➤ Više tagova odvaja se pomoću zareza ➤ Pri označavanju osoba koristiti što manje informacija – samo ime i prezime ukoliko je poznato
TAGOVI, SPOREDNI OBJEKTI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Navodi se sve ostalo što je vidljivo na dokumentu ➤ Više tagova odvaja se pomoću zareza
KOMENTAR	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Polje neograničenog upisa, ali preporuča se unijeti sažeto i jasno obrazloženje dokumenta ➤ Služi za međusobno povezivanje dokumenata pomoću ID-a dokumenta u vitičastim zagrada
DATUM	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obvezno polje ➤ Datum se unosi ručnim upisivanjem ili odabirom datuma na ponuđenom kalendaru ➤ Potpolje 'Tekst' se pojavljuje u javnom prikazu dokumenta ➤ Potpolje 'Tekst' mora biti oblikovano tako da korisnici lako mogu iščitati datum ili period nastanka dokumenta
LOCIRANO	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Označava lokaciju gdje se objekt nalazi, gdje je snimljen ili u kojem smjeru je fotoaparat snimao i pod kojim kutem

SNIMAK	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Označava prostor na kojem je snimljena fotografija – odabrati jedno od ponuđenog
KATEGORIJA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Strojnočitljivo polje ➤ Korisnici prilikom pretraživanja mogu odabrati vrste dokumenata koji će se prikazati u rezultatima pretraživanja pa se preporuča odabrati kategoriju
STVARATELJ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obvezno polje ➤ Unijeti naziv/ime pravne ili fizičke osobe koja je stvorila dokument/objekt ➤ Preporuča se ime stvaratelja unijeti i u glavne objekte kako bi bio pretraživ
VLASNIK	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obvezno polje ➤ Pravna ili fizička osoba koja posjeduje originalni dokument ➤ Unosi se puno ime, po mogućnosti bez nadimaka, kratica ili nekih drugih naziva pod kojim je ustanova poznata
COPYRIGHT	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Definiranje ovlaštenja ➤ Odabrati jednu od ponuđenih razina zaštite
IZVOR	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Informacija o tome od kud je dobiven dokument ➤ Može se navesti ime stranice s koje je neka fotografija preuzeta, naslov, datum i broj novina iz kojih je prezet novinski članak, ime i prezime osobe koja je donirala neki dokument i sl.
BILJEŠKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Služi za unos osobnih bilješki o dokumentu ➤ Polje nije javno vidljivo
PITANJE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Služi za postavljanje pitanja koje je vidljivo korisnicima u javnom pregledu, a na koje imaju mogućnost odgovoriti ➤ Postaviti jasno i nedvosmisleno pitanje